

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ**

Кафедра обліку і оподаткування

На правах рукопису

ГЕРМАНЮК ЮЛІЯ ВАЛЕНТИНІВНА

**ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЯВНОСТІ ТА
РУХУ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА**

Спеціальність: 071 «Облік і оподаткування»

Освітньо-професійна програма «Облік і оподаткування»

Робота на здобуття освітнього ступеня «Магістр»

Науковий керівник:

СКОРУК ОЛЕНА ВОЛОДИМИРІВНА,
кандидат економічних наук, доцент

РЕКОМЕНДОВАНО ДО ЗАХИСТУ

Протокол № 6
засідання кафедри обліку і оподаткування
від 08.12.2025 р.

Завідувач кафедри
_____ проф. Садовська І. Б.

ЛУЦЬК – 2025

Волинський національний університет імені Лесі Українки

Факультет економіки та управління

Кафедра обліку і оподаткування

Другий (магістерський) рівень

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Освітньо–професійна програма «Облік і оподаткування»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

«04» грудня 2024 року

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ (ПРОЕКТ)

ЗДОБУВАЧУ ОСВІТИ

Германюк Юлія Валентинівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема проекту (роботи) Обліково-аналітичне забезпечення наявності та руху оборотних активів підприємства.

Керівник проекту (роботи) Скорук Олена Володимирівна, к .е. н., доцент,

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

2. Строк подання студентом роботи (проекту) 08.12.2025 р.

3. Мета та завдання випускної кваліфікаційної роботи (проекту) Метою роботи є формування науково–теоретичних підходів та практичного інструментарію стосовно організації обліково-аналітичного забезпечення наявності та руху оборотних активів підприємства. Завдання роботи полягають у визначенні основних засад обліку та аналізу оборотних активів підприємства, дослідженні їх структури, динаміки й ефективності використання , а також в розробці науково–методичного підходу до удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління оборотними активами.

4. Дата видачі завдання 04.12.2024 р.

АНОТАЦІЯ

Германюк Ю. В. Обліково-аналітичне забезпечення наявності та руху оборотних активів підприємства.

В роботі з'ясовано економічну сутність, склад і класифікацію оборотних активів підприємства, досліджено нормативно-правове забезпечення їх обліку та аналітики. Визначено методичні підходи до оцінки ефективності використання оборотних активів із застосуванням системи показників оборотності, рентабельності та фінансової стійкості. Проаналізовано організацію бухгалтерського обліку оборотних активів на підприємстві, охарактеризовано документальне оформлення, методи їх оцінки та особливості внутрішнього контролю.

Проведено аналіз ринку оптової торгівлі сантехнічним та теплотехнічним обладнанням в Україні, а також досліджено особливості функціонування підприємства у його конкурентному та економічному середовищі. Вивчено внутрішні фактори діяльності підприємства, а саме структуру та динаміку оборотних активів. За результатами дослідження визначено сильні та слабкі сторони, можливості та загрози підприємства, що дозволяє ефективно адаптувати політику управління оборотним капіталом до змін у зовнішньому середовищі та забезпечити стійке фінансове зростання й конкурентоспроможність на ринку.

В роботі удосконалено заходи з організації внутрішньогосподарського контролю за формуванням, рухом і використанням оборотних активів. Запропоновані заходи сприятимуть формуванню повного, точного та своєчасного обліку та аналітики запасів, дебіторської заборгованості та грошових коштів, що забезпечить ефективне управління оборотним капіталом і приймати управлінські рішення щодо його оптимізації.

Наукова новизна дослідження полягає в удосконаленні класифікації оборотних активів, зокрема дебіторської заборгованості, шляхом її структуризації за видами контрагентів.

Практичне значення результатів дослідження полягає у можливості використання сформульованих рекомендацій для вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління оборотними активами, що сприятиме оптимізації контролю за запасами, дебіторською заборгованістю та грошовими коштами, підвищенню оборотності активів, зменшенню ризиків втрат від прострочених боргів, забезпеченню достовірності облікової інформації, зміцненню ліквідності та покращенню фінансово-економічного стану підприємства.

Ключові слова: оборотні активи, запаси, дебіторська заборгованість, грошові кошти, управління оборотним капіталом.

SUMMARY

Hermaniuk Y. V. Accounting and Analytical Support for the Availability and Movement of Current Assets of the Enterprise.

The study clarifies the economic essence, composition, and classification of current assets of the enterprise and examines the regulatory and legal framework governing their accounting and analytical support. Methodological approaches to assessing the efficiency of current assets usage are defined, based on a system of indicators of turnover, profitability, and financial stability. The organization of accounting for current assets at the enterprise is analyzed, including documentation procedures, valuation methods, and the specifics of internal control.

An analysis of the wholesale market for sanitary and heating equipment in Ukraine has been conducted, along with an examination of the enterprise's functioning within its competitive and economic environment. Internal factors of the enterprise's activity have been studied, particularly the structure and dynamics of current assets. Based on the results obtained, the strengths and weaknesses, opportunities, and threats of the enterprise are identified, which allows adapting its working capital management policies to changes in the external environment and ensuring sustainable financial growth and competitiveness.

The study improves the measures of internal control over the formation, movement, and use of current assets. The proposed measures will contribute to forming complete, accurate, and timely accounting and analytical support for inventories, receivables, and cash, ensuring effective working capital management and informed managerial decision-making regarding its optimization.

The scientific novelty of the research lies in improving the classification of current assets, particularly receivables, through their structuring by types of counterparties.

The practical significance of the results is reflected in the possibility of implementing the proposed recommendations to enhance the accounting and analytical support of current asset management, which will contribute to optimizing control over inventories, receivables, and cash, increasing asset turnover, reducing risks of overdue receivables, ensuring the reliability of accounting information, strengthening liquidity, and improving the overall financial and economic performance of the enterprise.

Keywords: current assets, inventories, accounts receivable, cash, working capital management.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	8
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЯВНОСТІ ТА РУХУ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА	
1.1. Економічна сутність, склад і класифікація оборотних активів підприємства.....	12
1.2. Нормативно-правове регулювання та методичні основи обліку оборотних активів.....	15
1.3. Методичні підходи до оцінки ефективності використання оборотних активів.....	19
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЯВНОСТІ ТА РУХУ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА	
2.1. Аналіз стану та тенденцій розвитку ринку сантехнічного та теплотехнічного обладнання в Україні.....	25
2.2. Загальна характеристика підприємства та організація обліку його оборотних активів.....	27
2.3. Аналіз складу та динаміки оборотних активів підприємства.....	35
2.4. Оцінка ефективності використання оборотних активів підприємства.....	42
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЯВНОСТІ А РУХУ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ	
3.1 Пропозиції удосконалення обліку оборотних активів.....	50
3.2 Оптимізація аналітичної роботи і контролю наявності та руху оборотних активів	55

3.3 Економічна оцінка ефекту впровадження заходів з удосконалення обліково-аналітичного забезпечення наявності та руху оборотних активів.....	59
ВИСНОВКИ.....	63
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	65
ДОДАТКИ.....	73

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Ефективне управління оборотними активами є одним із ключових чинників забезпечення стабільного функціонування та розвитку підприємства в сучасних умовах. Від структури, обсягу й інтенсивності використання оборотних активів залежить рівень ліквідності, платоспроможності, рентабельності й конкурентоспроможності підприємства. Оборотні активи забезпечують безперервність виробничого процесу та формують основу фінансових результатів підприємства, тому їх облікове й аналітичне забезпечення відіграє важливу роль у реалізації стратегічних і тактичних управлінських цілей.

Сучасні економічні умови, зокрема дія воєнного стану, інфляційні процеси, нестабільність на товарних ринках і порушення логістичних ланцюгів, ускладнюють управління оборотними активами. Серед найбільш поширених проблем – низька ліквідність окремих видів поточних активів, зростання обсягів дебіторської заборгованості, уповільнення її оборотності, а також накопичення надлишкових запасів. Це зумовлює необхідність поглибленого аналізу стану оборотних активів і пошуку шляхів підвищення ефективності їх використання.

Актуальність питання полягає в удосконаленні методики обліку, аналітичного супроводу та внутрішнього контролю оборотних активів на малих підприємствах, де обмеженість фінансових ресурсів і висока залежність від оборотного капіталу часто стають визначальними факторами їхнього розвитку.

Питання обліково–аналітичного забезпечення наявності та руху оборотних активів підприємства розглянули у своїх працях такі науковці, як: О. С. Брагіна, Д. Д. Стельмашук, Р. С. Квасницька, Я. В. Тютюнник, Л. І. Бровко, А. А. Юрченко, Т. В. Королькова та інші. Незважаючи на значний внесок дослідників у цій сфері, є аспекти, які потребують подальшого дослідження.

Мета і завдання дослідження. Метою магістерської роботи є обґрунтування теоретичних і методичних підходів та розробка практичних рекомендацій щодо вдосконалення обліково–аналітичного забезпечення управління оборотними активами підприємства з метою підвищення ефективності їх використання.

Для досягнення поставленої мети в роботі необхідно вирішити такі завдання:

- визначити сутність, склад і класифікацію оборотних активів;
- дослідити нормативно-правове забезпечення обліку й аналізу оборотних активів в Україні;
- визначити методичні підходи до оцінки ефективності використання оборотних активів;
- дослідити стан і тенденції розвитку ринку сантехнічного та теплотехнічного обладнання в Україні
- розкрити організаційно-економічні особливості діяльності підприємства і дослідити організацію обліку його оборотних активів;
- проаналізувати склад, структуру та динаміку оборотних активів підприємства;
- оцінити ефективність їх використання на основі системи показників;
- виявити проблеми та недоліки в обліку і контролі оборотних активів;
- запропонувати шляхи вдосконалення обліку, аналітики і внутрішнього контролю оборотних активів;
- обґрунтувати очікуваний економічний ефект від впровадження запропонованих заходів.

Об’єкт і предмет дослідження. Об’єктом дослідження є процес формування, обліку та руху оборотних активів підприємства.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та практичні аспекти обліково-аналітичного забезпечення управління оборотними активами.

Методи дослідження. У процесі виконання роботи використано загальнонаукові та спеціальні методи пізнання:

- методи аналізу та синтезу – для узагальнення теоретичних засад управління оборотними активами;
- порівняльний і горизонтальний аналіз – для оцінювання динаміки показників фінансових показників підприємства;
- індексний і коефіцієнтний методи – для визначення рівня ефективності використання оборотних активів;
- економіко-статистичні методи – для виявлення взаємозв'язків між структурними елементами активів і фінансовими результатами;
- графічний метод – для наочного представлення результатів аналізу;
- логічний та абстрактно-теоретичний методи – для формулювання висновків і пропозицій.

Інформаційна база дослідження. Інформаційну основу дослідження становлять фінансова звітність підприємства за 2022–2024 роки, зокрема баланс (форма №1–м), звіт про фінансові результати (форма №2–м), а також дані первинного бухгалтерського обліку, оборотно-сальдові відомості, облікові регістри і внутрішня управлінська звітність підприємства.

Нормативну базу формують закони України, Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку, методичні рекомендації Міністерства фінансів України та Державної податкової служби.

Наукова новизна одержаних результатів. Наукова новизна роботи полягає в розробці практично спрямованих пропозицій щодо вдосконалення системи обліку й аналізу оборотних активів на малому підприємстві, зокрема:

- уточнено методичні підходи до оцінки ефективності використання оборотних активів шляхом інтегрованого аналізу показників оборотності, ліквідності та рентабельності з урахуванням галузевих особливостей торговельного підприємства;
- удосконалено алгоритм аналізу дебіторської заборгованості через застосування вікової класифікації контрагентів та прогнозової оцінки строків погашення, що дозволяє більш об'єктивно оцінювати ризик неповернення коштів і забезпечувати обґрунтованість резерву сумнівних боргів;

- запропоновано практичний механізм впровадження внутрішньої політики управління оборотними активами, який включає створення автоматизованої системи контролю показників оборотності та ліквідності з використанням програмних засобів «BAS Бухгалтерія» та «М.Е.Дос»;
- розроблено комплекс заходів щодо удосконалення облікової політики підприємства, зокрема у частині формування резервів сумнівних боргів, регламентації кредитних лімітів для покупців та підвищення аналітичності облікових даних стосовно структури оборотних активів;
- обґрунтовано очікуваний економічний ефект від впровадження запропонованих заходів, що полягає у прискоренні оборотності капіталу, підвищенні платоспроможності та рентабельності оборотних активів.

Практичне значення результатів дослідження. Практичне значення одержаних результатів полягає в можливості використання розроблених пропозицій у діяльності підприємства для підвищення ефективності управління оборотними активами, забезпечення стабільного фінансового стану та зростання прибутковості. Окремі рекомендації можуть бути застосовані іншими малими підприємствами оптової торгівлі при вдосконаленні системи бухгалтерського обліку та фінансового аналізу.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати магістерського дослідження апробовано під час участі автора у IX науково-практичній міжнародній конференції молодих науковців, здобувачів освіти «Сучасні тенденції розвитку обліку, аналізу, контролю, аудиту та оподаткування» (м. Луцьк, 21 листопада 2025 р.), де було представлено тези на тему «Класифікація дебіторської заборгованості за видами контрагентів як інструмент підвищення ефективності управління оборотними активами».

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЯВНОСТІ ТА РУХУ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна сутність, склад і класифікація оборотних активів підприємства

У сучасних умовах господарювання оборотні активи відіграють важливу роль у забезпеченні безперервності операційної діяльності підприємства, формуванні його ліквідності та платоспроможності. Від їхньої структури і швидкості їх обігу залежить ефективність використання ресурсів, стійкість фінансового стану та рівень конкурентоспроможності суб'єкта господарювання.

Оборотні активи – це ресурси, які використовуються в поточній діяльності підприємства, постійно перебувають в обороті та протягом короткого проміжку часу (зазвичай до 12 місяців) перетворюються з однієї форми в іншу (матеріальну, грошову). Саме вони забезпечують кругообіг капіталу, починаючи з моменту придбання матеріальних ресурсів і завершуючи отриманням доходу від реалізації товарів або послуг.

Основними характеристиками оборотних активів є:

- використовуються в операційній діяльності протягом короткого періоду;
- здатність швидко перетворюватись із матеріальної форми у грошову (і навпаки) в межах одного року або одного операційного циклу;
- на призначені для тривалого зберігання чи використання понад один звітний період.

Відповідно до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [42], до складу оборотних активів належать – запаси, поточна дебіторська заборгованість, грошові кошти

та їх еквіваленти, інші поточні активи, що використовуються протягом операційного циклу або дванадцяти місяців після звітної дати. Рациональне формування складу оборотних активів забезпечує фінансову рівновагу підприємства та сприяє ефективному використанню ресурсів. Їхній склад подано у таблиці 1.1.

Таблиця.1.1.

Склад оборотних активів

Група оборотних активів	Склад (елементи) що входять до групи
Запаси	Сировина, матеріали, допоміжні матеріали, напівфабрикати, готова продукція, товари
Дебіторська заборгованість	Суми, що підлягають отриманню від покупців, замовників, інших дебіторів, а також видані аванси
Грошові кошти і їх еквіваленти	Кошти в касі, на рахунках, короткострокові депозити та інші високоліквідні інструменти
Інші оборотні активи	Витрати майбутніх періодів, попередньо сплачені суми, інші короткострокові активи

Джерело: розроблено автором на основі джерела [41].

Кожна група оборотних активів виконує окрему функцію у фінансово–господарському процесі, запаси забезпечують виробничу або торговельну діяльність, дебіторська заборгованість відображає розрахунки з контрагентами, а грошові кошти підтримують ліквідність підприємства. Наявність і структура кожного елемента оборотних активів залежать від специфіки галузі, обсягів реалізації, сезонності та умов постачання. Оптимальне співвідношення цих складових дозволяє підтримувати стабільну платоспроможність і уникати дефіциту оборотних ресурсів.

Рациональне формування складу оборотних активів потребує не лише визначення їх загального обсягу, а й розуміння структури та особливостей функціонування кожного елемента і їх вплив на фінансовий результат. Тому для підвищення ефективності управління потрібно здійснювати класифікацію оборотних активів за різними ознаками, що дасть змогу систематизувати інформацію, оцінити їхню структуру та визначити напрямки оптимізації використання.

Науково обґрунтована класифікація є основою для побудови ефективної системи бухгалтерського обліку, контролю й аналітичного оцінювання оборотних активів. В подальшому це забезпечить комплексний підхід до аналізу, дозволить визначати взаємозв'язки між видами активів, джерелами їх фінансування та рівнем ліквідності.

Згідно з вимогами НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», оборотні активи групуються за економічним змістом проте для цілей управління цього поділу недостатньо, тому у науковій літературі пропонуються додаткові підходи до класифікації, які враховують ліквідність функціональне призначення, джерела формування і ступінь ризику. Узагальнену класифікацію оборотних активів підприємства наведено у додатку А.

Систематизація оборотних активів за цими критеріями створює основу для побудови ефективної системи бухгалтерського обліку та управління активами. Застосування такої класифікації дозволяє підприємству не лише впорядкувати інформацію про наявні ресурси, а й глибше оцінити ефективність їх використання. Наприклад, поділ активів за ліквідністю допомагає оцінити платоспроможність, за джерелами формування визначає рівень фінансової незалежності, а за ризиковістю – оцінити надійність і стабільність ресурсної бази. Такий комплексний підхід забезпечує повне бачення структури активів що дає змогу в майбутньому приймати обґрунтовані управлінські рішення.

Отже, класифікація оборотних активів є важливим інструментом для управління, адже вона дає змогу адаптувати систему обліку до особливостей діяльності підприємства, дозволяє оцінити рівень його ліквідності і фінансової стійкості, контролює стан оборотного капіталу, а також виявляє необхідність створення резервів для підвищення ефективності його використання.

У сучасній науковій літературі такі науковці, як Я. В. Тютюнник [47]; Л. І. Бровко, А. А. Юрченко, Т. В. Королькова [5]; та Я. В. Зардова [17] у своїх працях висвітлюють низку теоретичних проблем та пропозицій щодо їх вирішення в сфері обліково–аналітичного забезпечення оборотних активів, які систематизовано в додатку Б.

За даними Державної служби статистики України [1], станом на 30 червня 2025 р. частка оборотних активів в балансі великих і середніх підприємств складала 58,42 %. Це підтверджує їх провідну роль у формуванні оборотного капіталу підприємств, забезпеченні безперервності операційної діяльності та підтриманні фінансової стійкості. Проте співвідношення окремих елементів в структурі оборотних активів визначаються галузевими особливостями, масштабом операцій і фінансовою політикою підприємства. Таким чином, чітке визначення складу та структури цих активів створює основу для формування ефективної системи їх обліку та аналізу.

1.2. Нормативно-правове регулювання та методичні основи обліку оборотних активів

Ефективна організація бухгалтерського обліку оборотних активів неможлива без належного нормативно–правового забезпечення, що встановлює єдині правила оцінки, визнання та відображення інформації у фінансовій звітності. Узгодженість з нормативною базою забезпечує достовірність показників фінансового стану підприємства, що дає можливість порівнювати результати його діяльності за різні періоди, а також створює формування правдивої аналітичної інформації для прийняття рішень.

Регулювання обліку оборотних активів в Україні здійснюється за допомогою багаторівневої системи нормативних актів. Ця система охоплює законодавчі акти, національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку, підзаконні нормативні документи, методичні рекомендації Міністерства фінансів та внутрішньоорганізаційні документи підприємства. Такий комплексний підхід забезпечує єдність методологічних вимог до формування, оцінки, обліку й аналізу оборотних активів і узгоджує теоретичні засади з практикою бухгалтерського обліку.

Основу правового регулювання становлять закони України, які визначають загальні принципи бухгалтерського обліку та фінансової звітності, до них належать:

1. Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» [38], який встановлює основні засади ведення обліку, принципи визнання та оцінки активів, а також вимоги до фінансової звітності та відповідальність за її достовірність;

2. Податковий кодекс України [37], що регулює порядок формування податкових різниць, оцінку окремих елементів оборотних активів з урахуванням податкових наслідків і методи розрахунку фінансового результату;

3. Цивільний кодекс України, який після втрати чинності Господарського кодексу України встановлює основні договірні відносини, права власності, розрахункові операції та інші аспекти які пов'язані з використанням оборотних активів.

Зазначені акти формують нормативну основу бухгалтерського обліку та визначають межі фінансової автономії підприємства у процесі формування й використання оборотних коштів.

Важливу роль у методичному регулюванні відіграють Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку (НП(С)БО), затверджені Міністерством фінансів України, які конкретизують загальні норми законодавства щодо практичного ведення обліку, Основні стандарти, що регламентують облік оборотних активів, подано в таблиці 1.2.

Таблиця 1.2.

Основні НП(С)БО, що регулюють облік оборотних активів підприємства

Назва стандарту	Основний зміст і сфера застосування
1	2
НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»	Визначає склад і зміст фінансової звітності, у якій оборотні активи відображаються в розділі II Балансу
НП(С)БО 9 «Запаси»	Регламентує порядок визнання, оцінки, обліку надходження, вибуття, переоцінки та відображення у звітності запасів
НП(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість»	Визначає класифікацію дебіторської заборгованості, критерії визнання сумнівної заборгованості та створення резерву сумнівних боргів

Закінчення табл.1.2.

1	2
НП(С)БО 11 «Зобов'язання»	Встановлює порядок обліку короткострокових зобов'язань, що впливають на структуру оборотних активів
НП(С)БО 13 «Фінансові інструменти»	Регламентує визнання і оцінку короткострокових фінансових вкладень дебіторської заборгованості і грошових еквівалентів

Джерело: складено автором на основі нормативно-правових актів Міністерства фінансів України (станом на 2025 рік).

Для підприємств, які ведуть звітність за міжнародними стандартами, застосовуються відповідні Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) зокрема:

- IAS 2 «Inventories» (МСФЗ 2 «Запаси») [29];
- IAS 7 «Statement of Cash Flows» (МСФЗ 7 «Звіт про рух грошових коштів»)[31];
- IAS 32 «Financial Instruments: Presentation» (МСФЗ 32 «Фінансові інструменти: подання інформації»)[30];
- IFRS 9 «Financial Instruments» (МСФЗ 9 «Фінансові інструменти»)[32].

Використання МСФЗ сприяє гармонізації української системи обліку з міжнародною практикою, що особливо важливо для підприємств, які ведуть зовнішньоекономічну діяльність або залучають іноземних інвесторів.

Методичні основи бухгалтерського обліку оборотних активів охоплюють сукупність прийомів і процедур, які забезпечують повне та своєчасне відображення операцій з формування, використання і руху цих активів. Вони передбачають:

- ідентифікацію об'єктів обліку (видів оборотних активів) – запасів, грошових коштів, дебіторської заборгованості;
- вибір методів оцінки активів (собівартість придбання, середньозважена собівартість, метод ФІФО, ідентифікована собівартість тощо);
- документальне оформлення господарських операцій (прибуткові ордери, акти приймання–передачі, платіжні доручення, банківські виписки);

- ведення аналітичного обліку оборотних активів за видами, місцями зберігання та матеріально відповідальними особами;
- узагальнення інформації на рахунках бухгалтерського обліку (клас 2 «Запаси», клас 3 «Кошти, розрахунки та інші активи»);
- контроль за збереженням активів та періодична інвентаризація, щоб зіставити фактичну наявність активів з даними обліку.

Раціональна організація обліку на цьому рівні сприяє своєчасному виявленню відхилень, запобіганню втратам і підвищенню точності фінансової інформації підприємства.

Завершальним рівнем регулювання є внутрішньо нормативні документи підприємства, насамперед облікова політика. Вона конкретизує вимоги законодавства та визначає власні правила ведення обліку з урахуванням специфіки діяльності підприємства.

Відповідно до статті 8 Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» та НП(С)БО 1, підприємство самостійно формує свою облікову політику, визначаючи:

- методи оцінки запасів при вибутті (ФІФО, середньозважена собівартість або ідентифікована собівартість);
- порядок оцінки дебіторської заборгованості (створення резерву сумнівних боргів, методика розрахунку коефіцієнтів неповернення тощо);
- підходи до обліку грошових коштів і валютних операцій
- критерії визнання доходів і витрат, пов'язаних з використанням оборотних активів;
- процедури інвентаризації та контролю за збереженням активів.

Вибір тих чи інших методів безпосередньо впливає на фінансовий результат. Наприклад, у періоди зростання цін застосування методу ФІФО при списанні запасів призводить до заниження собівартості реалізації й завищення прибутку, тоді як середньозважений метод дає більш вирівняний фінансовий результат. Аналогічно, рішення щодо створення резерву сумнівних боргів визначає достовірність оцінки заборгованості та рівень ліквідності активів.

Облікова політика також визначає ступінь деталізації інформації для управління оборотними активами, те, як організовано аналітичний облік запасів (за місцями зберігання, видами номенклатури, матеріально відповідальними особами), впливає на точність даних для контролю їх руху. В свою чергу, способи групування дебіторів за категоріями платоспроможності чи термінами погашення можуть прискорити ухвалення рішень щодо стягнення заборгованості.

З практичної точки зору, значення облікової політики особливо зростає в умовах економічної нестабільності або воєнного стану, коли підприємству потрібно швидко реагувати на зміни у постачанні, коливання цін та обмеження готівкових чи валютних операцій. Гнучка облікова політика дозволяє адаптувати облікові процедури до таких умов, не порушуючи при цьому принципів достовірності і порівнянності фінансових даних.

Отже, нормативно-правове та методичне забезпечення обліку оборотних активів в Україні ґрунтується на взаємодії законів, національних стандартів, методичних рекомендацій і внутрішніх регламентів підприємства. Їх узгоджене застосування забезпечує достовірне відображення активів у звітності, створює основу для аналітичної оцінки ефективності їх використання та сприяє підвищенню фінансової стійкості підприємства.

1.3. Методичні підходи до оцінки ефективності використання оборотних активів

Ефективне використання оборотних активів є одним із ключових чинників стабільного фінансового стану підприємства. Результати господарської діяльності безпосередньо залежать від швидкості обігу оборотних коштів, оптимальності їхньої структури та достатнього рівня для забезпечення виробничих процесів. Тому, оцінка ефективності використання оборотних

активів є одним із провідних напрямів економічного аналізу діяльності підприємства.

Під оцінкою ефективності розуміють визначення ступеня використання оборотного капіталу в операційній діяльності, швидкості його обороту, рівня прибутковості та впливу цих показників на фінансові результати підприємства.

У науковій літературі розглядають три основні методичні підходи до такої оцінки ефективності використання оборотних активів, які узагальнено в таблиці 1.3.

Таблиця 1.3.

Підходи до оцінки ефективності використання оборотних активів

Підхід	Зміст підходу
Коефіцієнтний (економічний) підхід	Ґрунтується на системі відносних показників оборотності та рентабельності оборотного капіталу
Аналітичний підхід	Передбачає застосування факторного, порівняльного, вертикального та горизонтального аналізу показників
Комплексний підхід	Поеднує кількісні та якісні оцінки, що дає змогу сформулювати загальну характеристику ефективності використання оборотних активів

Джерело: розроблено на основі джерела [5, 26, 27]

Раціональність управління оборотними активами визначається насамперед швидкістю їх обігу, рівнем прибутковості та оптимальністю структури. Для оцінювання цих аспектів використовується система показників, які характеризують оборотність, завантаженість і прибутковість активів. Узагальнені групи таких показників наведено в додатку В, наведені показники дозволяють комплексно оцінити швидкість обігу, прибутковість і структуру оборотних активів.

До першої групи належать показники ділової активності, які показують, з якою швидкістю оборотні активи проходять повний цикл – від вкладання коштів у запаси до отримання прибутку. Вони характеризують ефективність управління оборотним капіталом та впливають на ліквідність підприємства, потребу в залученні позикових коштів і загальний рівень фінансової стійкості. До цієї групи належать такі коефіцієнти:

1. Коефіцієнт оборотності оборотних активів (K_o) показує, скільки разів протягом року здійснюється повний оборот оборотних активів. Збільшення цього показника свідчить про прискорення обертання коштів і підвищення ефективності їх використання. У більшості галузей прийнятним вважається рівень 3–6 обертів на рік (залежно від специфіки діяльності). Формула розрахунку:

$$K_o = \frac{\text{Виручка від реалізації (ЧД)}}{\text{Середньорічна вартість оборотних активів}} \quad (1.1)$$

2. Тривалість одного обороту ($T_{об}$) відображає тривалість одного циклу обороту в днях. Зменшення тривалості означає прискорення обігу, що позитивно впливає на платоспроможність. Оптимальною вважається тривалість обороту в межах 60–120 днів (залежно від галузі та умов діяльності). Розраховується показник за формулою:

$$T_{об} = \frac{\text{Днів у періоді}}{K_o} \quad (1.2)$$

3. Коефіцієнт завантаження оборотних активів (K_z) показує, скільки гривень оборотних активів припадає на 1 грн виручки. Чим меншим є значення цього коефіцієнта, тим раціональніше підприємство використовує свої ресурси. Зазвичай цей показник становить 0,15–0,30. Формула:

$$K_z = \frac{\text{Середньорічна вартість оборотних активів}}{\text{Виручка від реалізації (ЧД)}} \quad (1.3)$$

4. Коефіцієнт оборотності запасів ($K_{оз}$) характеризує, скільки разів за рік обертаються запаси. Зростання цього показника свідчить про скорочення строків зберігання запасів та ефективність управління. Допустиме значення вважається 4–8 обертів на рік. Обчислюється за формулою:

$$K_{03} = \frac{\text{Собівартість реалізованої продукції}}{\text{Середньорічна вартість запасів}} \quad (1.4)$$

5. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості (K_{0d}) показує швидкість надходження коштів від покупців. Зростання показника вказує на скорочення строків погашення заборгованості. Для більшості підприємств 6–12 оборотів на рік вважаються нормальною ситуацією. Формула для розрахунку:

$$K_{0d} = \frac{\text{Виручка від реалізації (ЧД)}}{\text{Середньорічний обсяг дебіторської заборгованості}} \quad (1.5)$$

6. Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості (K_{0k}) визначає швидкість розрахунків із постачальниками. Зменшення цього коефіцієнта може свідчити про використання відстрочених платежів як джерела фінансування. Розраховується показник за формулою:

$$K_{0k} = \frac{\text{Собівартість реалізованої продукції}}{\text{Середньорічний обсяг кредиторської заборгованості}} \quad (1.6)$$

Показники рентабельності демонструють, наскільки ефективно оборотні активи генерують прибуток. Вони є узагальнюючими критеріями ефективності використання оборотних коштів, оскільки співвідносять отриманий прибуток із ресурсами, задіяними для його одержання. До основних показників відносять:

1. Рентабельність оборотних активів (P_{oa}) показує, скільки чистого прибутку припадає на 1 грн, вкладену в оборотні активи. Вважається, що значення цього показника має бути не нижчим за 10–15%, хоча конкретний орієнтир залежить від галузі. Обчислення здійснюється за формулою:

$$Po_a = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Середньорічна вартість оборотних активів}} \quad (2.1)$$

2. Рентабельність запасів (P_z) відображає ефективність використання матеріальних ресурсів у процесі виробництва та реалізації продукції. Розраховується наступним чином:

$$P_z = \frac{\text{Прибуток від реалізації}}{\text{Середньорічний обсяг запасів}} \times 100\% \quad (2.2)$$

Показники забезпеченості та структури оборотних активів свідчать, чи достатньо підприємство має власних оборотних ресурсів для фінансування своєї поточної діяльності без залучення зовнішніх джерел. До цієї групи належать такі коефіцієнти:

1. Коефіцієнт маневреності власного капіталу (K_m) характеризує частку власних оборотних коштів у структурі капіталу підприємства. Оптимальним вважається значення в діапазоні 0,2–0,5, тобто 20–50% власного капіталу мають становити оборотні кошти. Формула розрахунку:

$$K_m = \frac{\text{Власні оборотні кошти}}{\text{Власний капітал}} \quad (3.1)$$

2. Коефіцієнт покриття запасів ($K_{пз}$) показує, чи повністю покриті запаси власними джерелами фінансування. Значення не нижче 1,0 свідчить, що всі наявні товарно–матеріальні запаси фінансуються власними коштами. Розрахунок коефіцієнта:

$$K_{пз} = \frac{\text{Власні оборотні кошти}}{\text{Вартість запасів}} \quad (3.2)$$

Перелічені вище коефіцієнти оборотності та рентабельності є ключовими інструментами економічного аналізу, оскільки дозволяють:

- оцінити ефективність управління оборотними активами;
- визначити напрямки оптимізації управління запасами, дебіторською і кредиторською заборгованістю;
- виявити внутрішні резерви для підвищення прибутковості;
- прогнозувати потребу підприємства в оборотних коштах для забезпечення стабільної роботи;
- прийняти обґрунтовані фінансові рішення щодо залучення додаткових кредитів чи інвестицій.

Отже, використання системи кількісних та якісних показників дає змогу оцінити не лише поточний рівень ефективності використання оборотних активів, але й визначити шляхи його підвищення – шляхом оптимізації структури капіталу, прискорення обігу коштів та зростання рентабельності ресурсів.

Для глибшої оцінки ефективності використання оборотних активів також застосовують різні види економічного аналізу:

- горизонтальний аналіз – досліджує динаміку зміни складових оборотних активів у часі;
- вертикальний аналіз – визначає їх питому вагу в структурі майна підприємства та відстежує її зміни;
- порівняльний аналіз – порівнює показники із середньогалузевими нормативами або показниками конкурентів для виявлення відхилень;
- факторний аналіз – оцінює вплив окремих факторів (наприклад, зміна обсягу продажів, цін, запасів тощо) на загальний рівень ефективності використання оборотних активів.

Таким чином, сформована теоретико-методична база оцінки ефективності використання оборотних активів слугує основою для подальшого практичного аналізу діяльності ПП «XXXXXXXXXX» у наступному розділі роботи.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЯВНОСТІ ТА РУХУ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Аналіз стану та тенденцій розвитку ринку сантехнічного та теплотехнічного обладнання в Україні

Ринок сантехнічного та теплотехнічного обладнання в Україні, діяльність якого класифікується за КВЕД 46.74 «Оптова торгівля водопровідним і опалювальним устаткуванням і приладдям до нього», є важливою складовою внутрішньої торгівлі що забезпечує функціонування будівельних, комунальних та інших підприємств. Аналіз динаміки ключових економічних показників за 2022–2024 (Додаток Д) роки дає можливість визначити загальні тенденції розвитку галузі та оцінити її перспективність.

Протягом 2022–2024 років спостерігається поступове зростання кількості зареєстрованих підприємств за КВЕД 46.74, з 3081 у 2022 році до 3152 у 2023 році та 3240 у 2024 році, це свідчить про розширення сфери діяльності та зростання ринкової активності.

Кількість активних підприємств становила 1487 у 2022 році та зменшилася до 1420 у 2023 році, проте вже у 2024 році число діючих підприємств зросло до 1428, що такі зміни пов'язані з тим що більшість підприємств в цій сфері було розташовано на сході України але через воєнні дії були змушені припинити діяльність. Наприклад у Волинській області показник становить 27 діючих підприємств протягом трьох років, що свідчить про відносну стійкість оскільки західні області менш постраждали від воєнних дій.

Кількість найманих працівників у підприємствах знизилася з 8993 осіб у 2022 році до 8093 у 2024 році, проте незважаючи на скорочення кількості, ринок

демонструє збереження ключових виробничо–комерційних функцій, що підтверджується іншими фінансовими показниками.

В період 2022–2024 років обсяг реалізації зріс з 19 332 992,7 тис. грн у 2022 році до 26 012 031,7 тис. грн у 2023 році (+34,5%), а у 2024 році – до 28 806 021,4 тис. грн (+10,7%) через зростання попиту на подібне обладнання для відновлення критичної інфраструктури в Україні.

Обсяг виробленої продукції також демонстрував зростання у 2022–2023 роках з 10 326 221,4 тис. грн до 12 169 882,3 тис. грн, однак у 2024 році знизився до 8 647 948,0 тис. грн. Зменшення виробництва за умов зростання реалізації свідчить про посилення імпорту товарів і зменшення виробництва через зменшення кількості підприємств які ним займалися.

Валовий операційний дохід підприємств на мав стабільної динаміки, зростання до 8 525 170,1 тис. грн у 2023 році та зменшення до 4 347 392,2 тис. грн у 2024 році свідчити про підвищення витрат на закупівлю товарів та логістику в останньому періоді, що вплинуло на загальну операційну рентабельність.

Загалом чистий прибуток підприємств галузі демонструє позитивну тенденцію, зростання з 766 012,4 тис. грн у 2022 році до 1 578 377,7 тис. грн у 2024 році. Рентабельність усієї діяльності підприємств збільшилася з 18,6% у 2022 році до 32% у 2023 році, але у 2024 році дещо знизилася до 27,7%. Рентабельність операційної діяльності зросла з 25,8% у 2022 році до 45,3% у 2023 році і становила 39% у 2024 році. Такі зміни є нормальними зважаючи на ситуацію в країні, адже після відновлення критичної інфраструктури у 2023, було очікувано що попит на таку категорію обладнання стабілізується а темпи зростання прибутку знизяться до більш збалансованого рівня.

Обсяг оборотних активів підприємств збільшився з 13 970 934,5 тис. грн у 2022 році до 16 068 017,0 тис. грн у 2023 році та 16 700 899,9 тис. грн у 2024 році, таке зростання свідчить про активізацію обороту товарів, збільшення запасів та необхідність утримання більшого обсягу ресурсів для забезпечення ринкового попиту.

Проведений аналіз показує, що ринок сантехнічного та теплотехнічного обладнання України у 2022–2024 роках демонстрував стійкість та здатність до відновлення попри воєнні дії, логістичні обмеження та загальну економічну нестабільність про що свідчить:

- поступове збільшення кількості зареєстрованих підприємств, що свідчить про даного ринку;
- стабільна кількість активних суб'єктів, що вказує на адаптацію до економічної ситуації;
- зростання обсягів реалізації, обумовлене підвищеним попитом;
- високі показники рентабельності;
- зміна структури виробництва, зокрема збільшення імпорту та зменшення частки власного виробництва.

Загалом, ринок має позитивні тенденції та демонструє потенціал для подальшого зростання, особливо у контексті державних програм відновлення інфраструктури України.

2.2. Загальна характеристика підприємства та організація обліку його оборотних активів

Приватне підприємство «XXXXXXXXXX» засноване 5 вересня 2008 року відповідно до рішення засновника. Воно є юридичною особою та з моменту державної реєстрації представляється директором Моренком Андрієм Олександровичем. Місцезнаходження підприємства: 43000, Волинська область, м. Луцьк, вул. Франка, хх. Ідентифікаційний код ЄДРПОУ xxxxxxxx. Підприємство самостійно володіє своїм майном і розпоряджається ним на власний розсуд, має самостійний баланс, відкриває поточні, депозитні (вкладні), валютні та інші рахунки в установах банків, а також використовує печатку зі своїм найменуванням. Статутний капітал підприємства становить 50 тис. грн. До

складу майна входять основні засоби та оборотні активи, що відображаються у балансі.

Діяльність ПП «XXXXXXXXXX» здійснюється на підставі Статуту (Додаток Е) та чинного законодавства України. Основний вид діяльності за КВЕД – 46.74 «Оптова торгівля залізними виробами, водопровідним і опалювальним устаткуванням і приладдям до нього». Крім того, підприємство здійснює діяльність за такими напрямками (відповідно до КВЕД):

- 43.22 – Монтаж водопровідних мереж, систем опалення та кондиціонування;
- 47.52 – Роздрібна торгівля залізними виробами, будівельними матеріалами та санітарно–технічними виробами в спеціалізованих магазинах;
- 47.78 – Роздрібна торгівля іншими невживаними товарами в спеціалізованих магазинах;
- 25.99 – Виробництво інших готових металевих виробів, н.в.і.у.;
- 25.11 – Виробництво будівельних металевих конструкцій і частин конструкцій;
- 25.50 – Кування, пресування, штампування, профілювання; порошкова металургія.

Підприємство здійснює технічний супровід та комплектацію складних об'єктів водопостачання, водовідведення й опалення, пропонуючи широкий асортимент продукції від провідних виробників. Окрім торгівлі, підприємство самостійно виготовляє аварійно–ремонтні хомути та врізні універсальні хомути з фланцевим або різьбовим відгалуженням. Підприємство також є регіональним дилером і представником низки виробників, зокрема:

- «Hydro–Vacuum S.A.» – найбільше польське підприємство з виробництва насосів і насосних систем (працює на ринку понад 150 років);
- «Євротрубпласт» – лідер у виробництві полімерних труб та фітінгів, постачальник зварювального обладнання й супутніх матеріалів;
- «Інсталпласт» – український виробник пластикових труб для водопостачання, газопостачання та водовідведення;

- «Ельпласт» – українська компанія, виробник і постачальник полімерних труб для систем водопостачання, газопостачання, каналізації, дренажу, тепломереж гарячого водопостачання й центрального опалення;
- «Патар» – вітчизняне підприємство, що спеціалізується на виробництві обладнання для інженерних мереж та протипожежного устаткування.

Серед основних споживачів продукції та послуг комунальної підприємства Волинської та інших областей, також приватні компанії. До покупців належать: КП «Луцькводоканал»; КП «Ковельводоканал»; КП «Володимирводоканал»; КП «Вараштепловодоканал»; ТОВ «Ківерціметал»; ТОВ «ЖК Дрім Таун»; ПП «Промелектромонтаж»; ТОВ «Волиньсантехкомплект»; ТОВ «Яровиця»; ТОВ «Яровиця Парк»; КП «Бродиводоканал»; КП «Дубноводоканал»; ТОВ «Волиньєкобуд»; ТОВ «Зеніт»; ПАТ «Теремно Хліб»; ТОВ «Юніарм».

Організаційна структура ПП «XXXXXXXXXX» є компактною та відповідає масштабам діяльності. Станом на кінець 2024 року на підприємстві працювало 6 осіб, Така структура забезпечує оперативність прийняття управлінських рішень і знижує адміністративні витрати, однак потребує чіткого розподілу функцій через невелику чисельність персоналу. Відповідно до штатного розпису (Додаток Ж) на підприємстві працюють :

- директор – Моренко А.О.;
- головний бухгалтер – Германюк О.В.;
- заступник директора – Токарчук В.В.;
- менеджер з продажу та інженер – Шнит І.В.;
- заступник директора з маркетингу – Сінгаєвич А.Й.;
- менеджер з маркетингу – Моренко А.Г..

У своїй діяльності підприємство керується Конституцією України, Цивільним кодексом України, Податковим кодексом України, законами України та відповідними підзаконними актами, зокрема Законом «Про ціни та ціноутворення», Законом «Про зовнішньоекономічну діяльність», а також Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні».

Бухгалтерський облік ведеться відповідно до Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затвердженого наказом Міністерства фінансів України № 291 від 30.11.1999 р.

Згідно з наказом про облікову політику (Додаток 3), на підприємстві застосовується журнально–ордерна форма обліку, що забезпечує систематизацію даних і прозорість відображення господарських операцій. Облік витрат здійснюється на рахунках 8–го та 9–го класів Плану рахунків.

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», звітним періодом є календарний рік, також складається проміжна квартальна звітність. Підприємство самостійно визначає фонд оплати праці з дотриманням норм чинного законодавства, при цьому мінімальна заробітна плата не може бути нижчою за встановлений прожитковий мінімум.

Відповідальність за стан бухгалтерського обліку несуть директор і головний бухгалтер. Фінансовий рік встановлено з 1 січня по 31 грудня включно. Фінансова та статистична звітність складається і подається у строки, визначені законодавством. Посадові особи підприємства несуть відповідальність за достовірність інформації поданої у звітності. Головний бухгалтер забезпечує дотримання єдиних методологічних засад обліку, організовує контроль за повнотою відображення операцій, бере участь в оформленні матеріалів щодо нестач і відшкодування збитків.

Для автоматизації облікових процесів підприємство використовує програмне забезпечення «BAS Бухгалтерія» та «М.Е.Дос», що дозволяє забезпечити оперативність формування звітності й аналітичної інформації.

З метою оцінки фінансового стану підприємства розглянемо його основні економічні показники за 2022–2024 роки. Розраховані дані наведено у додатку К.

Загальна вартість активів збільшилася з 8 977,1 тис. грн у 2022 р. до 16 397,2 тис. грн у 2024 р., тобто на 82,7 %. Найбільше зростання відбулося у 2024 році (+62,8 % порівняно з 2023 р.).

Вертикальний аналіз балансу показує, що частка оборотних активів у валюті балансу стабільно перевищує 95 %, тоді як частка необоротних активів зменшилась з 4,3 % у 2022 р. до 1,0 % у 2024 р. Це свідчить про високу залежність підприємства від мобільних активів та обмеженість довгострокових інвестицій в основні засоби.

Власний капітал зріс із 6 336,7 тис. грн у 2022 р. до 9 045,3 тис. грн у 2024 р. (+42,7 %), але його частка у пасивах зменшилася з 70,6 % до 55,2 % через зростання зобов'язань. Обсяг зобов'язань збільшився майже утричі – з 2 640,4 тис. грн до 7 351,9 тис. грн, тобто їхня частка у пасивах підвищилася до 44,8 %. Це свідчить про активніше залучення зовнішніх джерел фінансування.

Чистий дохід від реалізації продукції у 2022–2024 рр. зріс на 46,2 % (з 33 712,9 тис. грн до 49 260,0 тис. грн), а чистий прибуток – на 72,3 % (з 6 288,2 тис. грн до 10 833,8 тис. грн). Випереджаюче зростання прибутку порівняно з доходом свідчить про підвищення ефективності операційної діяльності підприємства.

Отже, фінансово–економічна характеристика діяльності за 2022–2024 роки показує позитивну динаміку розвитку, а саме збільшення активів, доходів і прибутку підтверджує ефективне використання ресурсів та стабільні ринкові позиції. Водночас виявлено ризики, пов'язані зі швидким зростанням зобов'язань і скороченням частки необоротних активів, що може негативно вплинути на фінансову стійкість у довгостроковій перспективі. Це зумовлює необхідність оптимізації структури капіталу, посилення контролю за заборгованістю і збалансованішого управління активами.

Організація обліку оборотних активів у ПП «XXXXXXXXXXXX» вибудована як цілісна система правил, процедур і методів, що забезпечують своєчасне, повне та достовірне відображення руху ресурсів у бухгалтерському обліку й фінансовій звітності. Нормативну базу становлять внутрішні документи підприємства, насамперед наказ про облікову політику, а також робочі регламенти документообігу та внутрішнього контролю. Їхній узгоджено з національними стандартами бухгалтерського обліку, а прийняті методичні

рішення адаптовані до специфіки діяльності підприємства. Такий підхід дає змогу поєднати вимоги законодавства з практичними потребами управління оборотними активами.

Система обліку побудована на журнально–ордерній формі, що передбачає групування однорідних операцій у відповідних журналах і регістрах, з подальшим узагальненням у Головній книзі. Така форма є раціональною для підприємства, що оперує великим обсягом однотипних документів з постачання та реалізації товарів, оскільки спрощує контроль повноти відображення операцій і мінімізує дублювання. Синтетичний облік ведеться за Планом рахунків із використанням рахунків класу 2 «Запаси» та класу 3 «Кошти, розрахунки та інші активи», аналітичний облік деталізовано за номенклатурними позиціями, складами і матеріально відповідальними особами для запасів, а контрагентами й строками оплати – для дебіторської заборгованості, за видами рахунків і валют для грошових коштів. Така структура забезпечує прозорість інформаційних потоків і створює базу для подальшого аналізу оборотності, ліквідності та ефективності використання ресурсів.

Важливою складовою є документування господарських операцій, надходження товарів підтверджується видатковими накладними постачальників, товарно–транспортними накладними та внутрішніми прибутковими ордерами. Відпуск продукції оформлюється накладними на відпуск і актами списання. Інвентаризація запасів проводиться перед складанням річної звітності та в інших випадках, визначених внутрішнім графіком, а результати оформлюються інвентаризаційними описами, порівняльними відомостями та протоколами комісії. Для операцій з готівкою застосовуються прибуткові та видаткові касові ордери й касова книга, а для безготівкових – платіжні доручення та банківські виписки. Первинні документи рухаються за затвердженим маршрутом погодження (склад / відділ постачання → бухгалтерія → керівник), а строки подання та відповідальні особи визначено у внутрішньому регламенті.

Методи оцінки та визнання активів визначають достовірність звітної інформації. У наказі про облікову політику вказано, що списання товарів і запасів

при вибутті здійснюється за методом середньозваженої собівартості або ФІФО, залежно від номенклатури. Для малоцінних і швидкозношуваних предметів (рахунок 22) встановлено вартісні межі згідно чинного законодавства, порядок передачі в експлуатацію, списання та інвентаризації.

Облік товарів (рахунок 28) ведеться у кількісно–сумовому вимірі із застосуванням довідників номенклатури та закріпленням матеріально відповідальних осіб за кожним складом. Виробництво окремих видів продукції організовано на умовах договорів цивільно–правового характеру із залученням виконавців і використанням давальницької сировини..

Дебіторська заборгованість визнається на дату її виникнення – за відвантажені товари на підставі підписаних накладних. Аналітичний облік на рахунках 36 і 37 забезпечує контроль строків оплати, кредитних лімітів і відстрочок. Резерв сумнівних боргів підприємство не створює.

Грошові кошти обліковуються з поділом на готівкові (рахунок 30), кошти на поточних рахунках (рахунок 31) та інші кошти (рахунок 33). Для касових операцій встановлено ліміт каси, забезпечено своєчасне оприбуткування, щоденне формування касових звітів і правильне оформлення авансових звітів підзвітних осіб. Безготівкові операції здійснюються через систему «Клієнт-Банк» із двофакторним підтвердженням платежів та узгодженням платіжного календаря з керівництвом. Операції в іноземній валюті відображаються за офіційним курсом НБУ на дату операції та дату балансу; курсові різниці визнаються у складі фінансових результатів. До складу інших оборотних активів належать видані аванси, витрати майбутніх періодів і короткострокові податкові активи. Аванси контролюються за кожним договором і контрагентом, що забезпечує своєчасне їх зарахування. Витрати майбутніх періодів формуються у випадках передоплат за оренду, страхування або сервісні контракти та списуються на витрати рівномірно протягом строку дії договорів.

Технологічна база обліку включає використання програм «BAS Бухгалтерія» для ведення синтетичного й аналітичного обліку та «М.Е.Дос» для електронного документообігу й подання звітності. У системі «BAS Бухгалтерія»

ведуться довідники номенклатури, контрагентів, складів і договорів, налаштовано типові операції з оприбуткування, реалізації та списання товарів, автоматичне формування проводок і звірку взаєморозрахунків. Інтеграція з «М.Е.Дос» забезпечує електронний обмін первинними документами та своєчасну реєстрацію податкових накладних.

Система внутрішнього контролю поєднує превентивні (розподіл обов'язків, затвердження лімітів на відпуск запасів і кредитних лімітів покупцям, погодження цін закупівлі та інші) та виявні (планові інвентаризації запасів, періодичні звірки з контрагентами, формування внутрішніх аналітичних звітів) процедури. Результати контролю оформлюються актами, службовими записками чи протоколами комісій, за потреби вживаються коригувальні заходи. Дані інвентаризацій і звітів подаються керівнику для затвердження та використовуються як інформаційна база управлінських рішень.

Важливим елементом організації є збереження активів, запаси зберігаються у спеціально обладнаних складських приміщеннях із розподілом зон за видами продукції та умовами зберігання. Доступ до складів обмежено, відпуск здійснюється лише на підставі належним чином оформлених документів. З матеріально відповідальними особами укладено договори про повну матеріальну відповідальність, а фактичні залишки систематично звіряються з даними бухгалтерського обліку.

Організація обліку оборотних активів тісно пов'язана з аналітичним супроводом управлінських рішень. Підприємство формує звіти щодо структури та динаміки оборотних активів, показників оборотності, «вікових» таблиць дебіторської заборгованості та руху запасів за групами. Ці звіти використовуються для прийняття рішень щодо оптимізації складських запасів, коригування умов співпраці з постачальниками й прогнозування потреби в оборотному капіталі. Таким чином, бухгалтерський облік виконує не лише реєстраційну, а й інформаційно-аналітичну функцію.

Підсумовуючи, організація обліку оборотних активів у ПП «XXXXXXXXXXXX» функціонує як системно впорядкований комплекс процедур

від визначення методів оцінки та документування до автоматизації обліку й контролю. Прийняті методичні рішення забезпечують достовірність звітних показників, своєчасність відображення господарських операцій і належний рівень збереження активів.

2.3. Аналіз складу та динаміки оборотних активів

Оборотні активи ПП «XXXXXXXXXX» є ключовим елементом фінансового потенціалу підприємства, оскільки вони забезпечують безперервність господарської діяльності, тому метою аналізу є оцінка складу, структури та динаміки оборотних активів підприємства у 2022–2024 рр. Аналіз здійснюється на основі даних балансу із застосуванням вертикального й горизонтального підходів, а також показників ділової активності. Тому завдання не лише описати структуру оборотних активів, а й виявити чинники їхньої динаміки, окреслити сильні й вразливі сторони управління запасами, дебіторською заборгованістю та грошовими коштами, і тим самим сформулювати підґрунтя для подальших управлінських рішень та рекомендацій щодо підвищення ефективності їх використання.

Структура оборотних активів підприємства формується переважно за рахунок товарних запасів, дебіторської заборгованості, грошових коштів і інших оборотних активів (витрати майбутніх періодів, інші поточні активи). Для коректності групування використані рядки розділу II «Оборотні активи» Балансу (Форма №1–м): 1100 (Запаси), 1125+1135+1155 (усього поточна дебіторська заборгованість), 1165 (Гроші та їх еквіваленти), 1170+1190 (Інші оборотні активи). Дані систематизовано на кінець відповідного року у додатку Л.

За даними додатка 6 оборотні активи зросли з 8 592,3 тис. грн до 16 236,0 тис. грн за 2022–2024 рр. (+89,0%). ріст відбувався нерівномірно, помірно у 2023/2022 (+14,1%) і різко у 2024/2023 (+65,6%).

Зміна також відбулася і в структурі оборотних активів у 2024 р. переважає дебіторська заборгованість (61,3%) за суттєвого зниження частки грошових коштів (20,9%). Частка запасів у 2024 р. нижча (17,5%), хоч у грошовому еквіваленті вони зросли.

Загалом за досліджуваний період дебіторська заборгованість тільки зростала від 29,7% до 61,3%. Це головний фактор структурних змін у 2024 р. майже кожна друга гривня оборотних активів була у дебіторській заборгованості. Частка грошових коштів зменшилась від 45,2% до 20,9%, що свідчить про зниження ліквідності та збільшення залежності від майбутніх надходжень. Частка запасів коливалась в межах 3,1% дещо зменшилась, проте в грошовому еквіваленті вона збільшилась на 71,7% за 2 роки. Інші оборотні активи зменшилися від 5,9% до 0,3%, що позитивно впливає на структуру.

У 2023 р. приріст оборотних активів становив 1 214,5 тис. грн порівняно з 2022 р. Основним джерелом якої була дебіторська заборгованість (+1 202,2 тис. грн; близько 99% загального приросту). Запаси також зросли (+410,4 тис. грн), тоді як грошові кошти (−73,2 тис. грн) та інші оборотні активи (−324,9 тис. грн) зменшилися, частково нівелюючи позитивний ефект.

У 2024 р. приріст становив 6 429,2 тис. грн до 2023 р., знову сформований за рахунок дебіторської заборгованості (+6 198,2 тис. грн; понад 96% приросту). Запаси додали +774,7 тис. грн (близько 12% приросту), водночас грошові кошти (−419,5 тис. грн) та інші оборотні активи (−124,2 тис. грн) зменшилися. Отже, різке збільшення оборотних активів у 2024 р. зумовлене насамперед зростанням дебіторської заборгованості, що підвищує ризики ліквідності.

Таким чином, зниження частки грошових коштів із 45,2% до 20,9% на фоні швидкого зростання дебіторської заборгованості означає перерозподіл ліквідності з негайно доступної у відстрочену, що створює додаткове навантаження на платоспроможність у короткостроковій перспективі.

Підсумовуючи, структура оборотних активів ПП «XXXXXXXXXX» демонструє позитивну динаміку зростання в абсолютному вираженні, проте супроводжується істотним погіршенням ліквідності. Ключовим показником

виступає дебіторська заборгованість, частка якої швидко зростає, тоді як частка грошових коштів знижується. Це підвищує ризики для платоспроможності та уповільнює оборотність капіталу. Водночас зростання запасів залишається у контрольованих межах, а скорочення інших оборотних активів покращує якість структури.

Для поглиблення аналізу використання оборотних активів визначимо коефіцієнти їх оборотності за 2022–2024 роки (табл. 2.1). Вони характеризують інтенсивність обігу активів та кількість повних циклів їх обертання протягом року.

Таблиця 2.1.

Коефіцієнт оборотності оборотних активів ПП «XXXXXXXXXX»

Показник	2022 рік	2023 рік	2024 рік
Чистий дохід, тис. грн	33 712,9	42 447,2	49 260,0
Середня вартість оборотних активів, тис. грн	5 737,6	9 199,6	13 021,4
Коефіцієнт оборотності оборотних активів, разів	5,88	4,61	3,78

Джерело: розраховано автором на основі [Додаток М, Додаток Н, Додаток П]

У 2022–2024 рр. коефіцієнт оборотності оборотних активів зменшився з 5,88 до 3,78 разів, тобто кількість повних обертів оборотних активів протягом року поступово скорочувалася.

З метою деталізації аналізу доцільно розрахувати не лише кількість обертів, а й тривалість одного повного циклу обороту у днях:

- 2022 рік: $365 / 5,88 \approx 62$ дні;
- 2023 рік: $365 / 4,62 \approx 79$ днів;
- 2024 рік: $365 / 3,78 \approx 97$ днів.

Отже, негативна тенденція до збільшення тривалості обороту свідчить про погіршення ефективності використання оборотних активів і потребує підвищення контролю за дебіторською заборгованістю та оптимізації структури обігового капіталу.

Для узагальнення результатів щодо використання оборотних активів розрахуємо коефіцієнт їх завантаження, який визначається як відношення середньої вартості оборотних активів до чистого доходу.

Коефіцієнт завантаження оборотних активів:

- 2022 рік: $5\,737,6 / 33\,712,9 \approx 0,17$;
- 2023 рік: $9\,199,6 / 42\,447,2 \approx 0,22$;
- 2024 рік: $13\,021,4 / 49\,260,0 \approx 0,27$.

Отже, протягом трьох років зафіксовано поступове зростання показника завантаження оборотних активів, хоча значення залишаються в межах норми (0,15–0,30), спостерігається тенденція до поступового зростання навантаження оборотним капіталом на обсяг продажів. Це означає, що кожна гривня доходу потребує дедалі більшого залучення оборотних активів, що свідчить про певне зниження ефективності їх використання. Така динаміка узгоджується з раніше виявленим уповільненням оборотності активів та зростанням дебіторської заборгованості – грошовий цикл подовжується, а потреба у фінансуванні оборотного капіталу зростає.

Для більш детальної характеристики швидкості обігу окремих складових оборотних активів розглянемо коефіцієнт оборотності запасів, який розрахований в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2.

Коефіцієнт оборотності та тривалість обороту запасів ПП «XXXXXXXXXX»

Показник	2022 рік	2023 рік	2024 рік
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн	33 712,9	42 447,2	49 260,0
Середньорічна вартість запасів, тис. грн	1 041,55	1 859,1	2 451,7
Коефіцієнт оборотності запасів, разів	32,37	22,83	20,09
Тривалість обороту запасів, днів	11,3	16,0	18,2

Джерело: розраховано автором на основі [Додаток М, Додаток Н, Додаток П]

За період 2022–2024 рр. кількість оборотів запасів зменшилася з 32,37 до 20,09 разів, а тривалість обороту збільшилася з 11,3 до 18,2 днів, що відображає зміну інтенсивності оновлення запасів.

Наступним етапом є аналіз швидкості обігу дебіторської та кредиторської заборгованості (табл. 2.3 і табл. 2.4), що дають змогу порівняти динаміку розрахунків з покупцями та постачальниками.

Якщо дебіторська заборгованість характеризує швидкість надходження коштів від покупців, то кредиторська – відображає темпи розрахунків підприємства з постачальниками та іншими контрагентами. Порівняння цих двох показників дозволяє оцінити баланс між грошовими потоками.

Таблиця 2.3.

Коефіцієнт оборотності та тривалість погашення дебіторської заборгованості

ПП «XXXXXXXXXX»

Показник	2022 рік	2023 рік	2024 рік
Чистий дохід, тис. грн	33 712,9	42 447,2	49 260,0
Середньорічна дебіторська заборгованість, тис. грн	2 295,35	3 154,7	6 854,9
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, разів	14,69	13,45	7,18
Тривалість погашення дебіторської заборгованості, днів	25	27	51

Джерело: розраховано автором на основі [Додаток М, Додаток Н, Додаток П]

Протягом 2022–2024 рр. коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості зменшився з 14,69 до 7,18 разів, тоді як середній період погашення збільшився з 25 до 51 дня.

Таблиця 2.4.

Коефіцієнт оборотності та тривалість погашення кредиторської заборгованості

ПП «XXXXXXXXXX»

Показник	2022 рік	2023 рік	2024 рік
Чистий дохід, тис. грн	33 712,9	42 447,2	49 260,0
Середньорічна кредиторська заборгованість, тис. грн	2 640,4	2 700,5	7 351,9
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості, разів	12,77	15,72	6,70
Тривалість погашення кредиторської заборгованості, днів	29	23	54

Джерело: розраховано автором на основі [Додаток М, Додаток Н, Додаток П]

За даними з табл. 2.6, у 2022–2024 рр. відбулися зміни як у кількості оборотів кредиторської заборгованості, так і в середніх строках її погашення: коефіцієнт оборотності коливався в діапазоні 6,70–15,72 разів, а тривалість погашення – від 23 до 54 днів.

Далі для характеристики результативності використання оборотного капіталу розрахуємо показники рентабельності, які відображають співвідношення чистого прибутку до середньорічної вартості оборотних активів і запасів (табл. 2.5, табл. 2.6).

Таблиця 2.5.

Рентабельність оборотних активів ПП «XXXXXXXXXX»

Показник	2022 рік	2023 рік	2024 рік
Чистий прибуток, тис. грн	6 288,2	7 318,5	10 833,8
Середньорічна вартість оборотних активів, тис. грн	5 737,6	9 199,6	13 021,4
Рентабельність оборотних активів, %	109,6	79,6	83,2

Джерело: розраховано автором на основі [Додаток М, Додаток Н, Додаток П]

Протягом 2022–2024 рр. значення рентабельності оборотних активів змінювалося в діапазоні 79,6–109,6 %, із зниженням у 2023 р. та подальшим зростанням у 2024 р.

Таблиця 2.6.

Рентабельність запасів ПП «XXXXXXXXXX»

Показник	2022 рік	2023 рік	2024 рік
Чистий прибуток, тис. грн	6 288,2	7 318,5	10 833,8
Середньорічна вартість запасів, тис. грн	1 041,6	1 859,1	2 451,7
Рентабельність запасів, %	603,6	393,6	441,8

Джерело: розраховано автором на основі [Додаток М, Додаток Н, Додаток П]

У 2022–2024 рр. рентабельність запасів залишалася на високому рівні, при цьому у 2023 р. спостерігалася її зниження, а у 2024 р. – зростання порівняно з попереднім роком.

Для оцінки структури фінансування оборотних активів та рівня фінансової гнучкості підприємства додатково розраховано коефіцієнт маневреності власного капіталу та коефіцієнт покриття запасів (табл. 2.7, таблиця 2.8).

Таблиця 2.7.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу ПП «XXXXXXXXXXXX»

Показник	2022 рік	2023 рік	2024 рік
Оборотні активи, тис. грн	8 592,3	9 806,8	16 236,0
Поточні зобов'язання, тис. грн	2 640,4	2 700,5	7 351,9
Власні оборотні кошти, тис. грн	5 951,9	7 106,3	8 884,1
Власний капітал, тис. грн	6 336,7	7 368,5	9 045,3
Коефіцієнт маневреності, %	94	96	98

Джерело: розраховано автором на основі [Додаток М, Додаток Н, Додаток П]

У досліджуваній період коефіцієнт маневреності зріс із 94 % у 2022 р. до 98 % у 2024 р., тобто частка власного капіталу, представлена оборотними активами, мала тенденцію до підвищення.

Підприємство має надзвичайно мобільну структуру фінансування, практично не залежить від зовнішніх короткострокових джерел і може самостійно фінансувати збільшення оборотних активів. Разом із тим, високий рівень маневреності (понад 90 %) може свідчити про обмежені інвестиції в необоротні активи, що потенційно знижує можливості для довгострокового розвитку, модернізації чи розширення виробництва.

Таблиця 2.8.

Коефіцієнт покриття запасів ПП «XXXXXXXXXXXX»

Показник	2022 рік	2023 рік	2024 рік
Оборотні активи, тис. грн	8 592,3	9 806,8	16 236,0
Поточні зобов'язання, тис. грн	2 640,4	2 700,5	7 351,9
Власні оборотні кошти, тис. грн	5 951,9	7 106,3	8 884,1
Запаси, тис. грн	1 653,9	2 064,3	2 839,0
Коефіцієнт покриття запасів, %	3,60	3,44	3,13

Джерело: розраховано автором на основі [Додаток М, Додаток Н, Додаток П]

Коефіцієнт покриття запасів у 2022–2024 рр. змінювався в межах 3,13–3,60 разів із поступовим зниженням протягом періоду.

Зниження показника пов'язане зі зростанням запасів швидше, ніж власних оборотних коштів. Це в активізацію торговельної діяльності та розширення

асортименту, але водночас потребує ретельного контролю за обсягом запасів, щоб уникнути надлишкового накопичення товарів і зниження оборотності.

Для зручності узагальнення всі основні показники ефективності використання оборотних активів ПП «XXXXXXXXXX» за 2022–2024 рр., а також орієнтовні нормативні значення наведено у додатку Р.

Аналіз підсумкових даних свідчить, що всі ключові коефіцієнти оборотності перебувають у межах нормативних значень, однак простежується тенденція до уповільнення обігу оборотних активів – насамперед через зростання дебіторської заборгованості.

Водночас рентабельність оборотних активів залишається високою, а коефіцієнти маневреності та покриття запасів демонструють високу фінансову стійкість і автономність підприємства.

У динаміці 2022–2024 рр. ПП «XXXXXXXXXX» зберігає позитивну тенденцію ефективного використання оборотного капіталу, хоча для підвищення ліквідності доцільно посилити контроль за дебіторською заборгованістю та оптимізувати рівень запасів.

2.4. Оцінка ефективності використання оборотних активів

Результати розрахунків фінансових показників ділової активності та рентабельності дають змогу всебічно оцінити ефективність використання оборотних активів ПП «XXXXXXXXXX» у динаміці 2022–2024 років. Насамперед проаналізуємо зміни коефіцієнтів оборотності, тривалості одного обороту, коефіцієнта завантаження оборотних активів, показників рентабельності, а також індикаторів фінансової гнучкості.

За досліджуваний період спостерігається помітне сповільнення обігу оборотного капіталу підприємства. Загальний коефіцієнт оборотності оборотних активів зменшився з 5,88 разів у 2022 р. до 3,78 разів у 2024 р. (–36%) за умов нормативного діапазону 3–6 разів. Середня тривалість одного обороту зросла із

62 до 97 днів, тобто фінансовий цикл збільшився більш ніж на місяць, що означає, що якщо у 2022 році підприємству було потрібно близько двох місяців, щоб повністю перетворити оборотні активи на грошові кошти, то у 2024 році вже понад три місяці. Така динаміка свідчить про зниження інтенсивності використання оборотних коштів, гроші довше перебувають в обороті, перш ніж повернутися на підприємство, що потенційно знижує рівень ліквідності та підвищує потребу у фінансуванні для підтримання операційної діяльності.

Причини уповільнення обігу підтверджуються аналізом окремих складових. Оборотноість запасів за три роки зменшилася з 32,4 до 20,1 разів на рік, а середній період зберігання товарно–матеріальних цінностей зріс з 11 до 18 днів. Хоча абсолютний рівень тривалості обороту запасів (близько 18 днів) усе ще відповідає достатньо ефективному управлінню проте тенденція є негативною. Зниження оборотності зумовлене зростанням середньорічних залишків запасів (+135% за 2022–2024 рр.) порівняно з динамікою реалізації (собівартості продажів) (+46%). Тобто, підприємство нарощує обсяги запасів, а саме розширює асортимент, швидше, ніж зростають обсяги продажів, що призводить до повільного оновлення складських залишків. У 2024 році кожен оборот запасів триває на 7 днів довше, ніж у 2022 році. Подібна тенденція свідчить про потенційне надмірне накопичення товарів на складі або недостатньо ефективне планування закупівель, що збільшує витрати на зберігання та ризик старіння чи їх знецінення. Для збереження високого рівня оборотності у майбутньому підприємству доцільно оптимізувати систему управління запасами.

Оборотність дебіторської заборгованості погіршилася найбільше, коефіцієнт її оборотності знизився майже удвічі – з 14,7 разів у 2022 р. до 7,2 разів у 2024 р., що свідчить про збільшення середнього періоду інкасації з 25 до 51 дня. Таким чином, якщо у 2022 році підприємство повертало кошти від покупців у середньому раз на 3–4 тижні, то у 2024 році цей процес затягується майже до двох місяців. У 2024 році понад 61% оборотних активів припадало саме на дебіторську заборгованість, тобто значна частина коштів підприємства була вилучена у розрахунках. Хоча показник у 51 день формально залишається в

межах прийняттого інтервалу (30–60 днів), різке зростання терміну оплати є негативним явищем, яке погіршує ліквідність і збільшує потребу у зовнішньому фінансуванні поточної діяльності. Виявлена тенденція вказує на необхідність посилення кредитної політики підприємства, встановлення чіткіших лімітів та строків оплати, використання мотиваційних механізмів для пришвидшення розрахунків, а також регулярний моніторинг платіжної дисципліни контрагентів для мінімізації ризику безнадійної дебіторської заборгованості.

Ситуація з кредиторською заборгованістю у 2024 році також зазнала змін, якщо у 2023 році підприємство розраховувалося з постачальниками швидше (коефіцієнт оборотності зріс із 12,8 до 15,7 разів, а строк погашення скоротився до 23 днів), то у 2024 році тенденція змінилася, коефіцієнт оборотності впав до 6,7 разів, а середній строк оплати зріс до 54 днів, тобто майже удвічі.

Таке уповільнення платежів пов'язане насамперед із браком коштів через значне накопичення дебіторської заборгованості. Фактично підприємство почало використовувати відстрочку оплати як інструмент підтримання ліквідності, перекладаючи частину фінансового навантаження на постачальників. Це дозволило частково збалансувати грошові потоки у 2024 році період погашення кредиторської заборгованості (54 дні) майже вирівнявся із періодом надходження коштів від покупців (51 день). Завдяки цьому чистий операційний цикл скоротився з приблизно 20 днів у 2023 р. до близько 15 днів у 2024 р. Проте така оптимізація досягнута переважно за рахунок відтермінування власних платежів, а не через прискорення обігу активів, що є ризикованим підходом. Надмірне затягування розрахунків із постачальниками може в майбутньому погіршити умови співпраці контрагенти можуть вимагати передоплату, відмовитися від надання відстрочки або обмежити обсяги поставок, це створює ризики для безперервності діяльності.

Тому зниження оборотності кредиторської заборгованості у 2024 році слід розглядати як вимушений, але тимчасовий крок. Оптимальним є досягнення балансу: забезпечення належної платіжної дисципліни перед постачальниками,

водночас прискорюючи повернення коштів від покупців для зміцнення ліквідності та стабільності операційної діяльності.

Ефективність використання оборотного капіталу зі сторін прибутковості залишається однією з ключових сильних сторін ПП «XXXXXXXXXX». Попри зафіксоване у 2022–2024 рр. уповільнення обороту окремих його складових, підприємство демонструє високі показники віддачі від оборотних активів, що свідчить про достатньо результативне управління ресурсами.

Рентабельність оборотних активів – відношення чистого прибутку до середньорічної вартості оборотних активів, у 2022 році значення показника становило 109,6%, що є високим результатом для торговельно–виробничого підприємства. У 2023 році рентабельність знизилася до 79,6%, що було очікуваною реакцією на випереджаюче зростання обсягу оборотних активів (передусім дебіторської заборгованості) порівняно з прибутком. Частина ресурсів була фактично вилучена з активного обігу і тимчасово не генерувала додаткового доходу. Проте вже у 2024 році показник підвищився до 83,2%. Це зростання стало можливим завдяки значному збільшенню чистого прибутку (+48% порівняно з 2023 р.), яке компенсувало негативний ефект збільшення дебіторської заборгованості. Таким чином, підприємство зберегло високу прибутковість використання оборотного капіталу, навіть за умов певного погіршення його оборотності.

Аналогічну динаміку демонструє і рентабельність запасів. У 2022 році цей показник перевищував 600%, у 2023 році знизився до близько 394%, а у 2024 році виріс до приблизно 442%. Такі значення значною мірою зумовлені специфікою діяльності підприємства, що працює з асортиментом товарів і матеріалів із швидким обігом і стабільною торговою націнкою. Значний рівень рентабельності свідчить не лише про здатність товарних запасів генерувати вагомий прибуток, а й про ефективну систему контролю за витратами. Зростання рентабельності запасів у 2024 році підтверджує, що приріст прибутку випереджав приріст обсягів запасів.

Загалом, у контексті прибутковості можна зробити висновок, що ПП «XXXXXXXXXX» ефективно використовує оборотний капітал адже кожна гривня, вкладена в оборотні активи, приносить значний чистий прибуток. Водночас, щоб зберігати та посилювати таку результативність у довгостроковій перспективі, підприємству варто контролювати темпи зростання оборотних активів насамперед дебіторської заборгованості та запасів. Надмірне їх збільшення може призвести до зниження віддачі капіталу. Оптимальне співвідношення між темпами приросту прибутку і темпами приросту оборотного капіталу є передумовою підтримання високого рівня рентабельності активів.

Оцінка коефіцієнтів маневреності власного капіталу та покриття запасів показує, що фінансова стійкість і гнучкість підприємства наразі на високому рівні, хоча простежуються деякі негативні зміни. Коефіцієнт маневреності власного капіталу зріс з 94% у 2022 р. до 98% у 2024 р., тобто майже весь власний капітал компанії знаходиться в мобільній формі оборотних активів. Це свідчить про надзвичайно високу автономність і гнучкість фінансування: підприємство практично не залежить від зовнішніх короткострокових джерел, має значний обсяг власних оборотних коштів і може вільно ними маневрувати для покриття поточних потреб. Водночас таке значення суттєво перевищує теоретично бажаний діапазон (20–50%). Це може означати, що компанія дуже мало інвестує у необоротні активи (основні засоби, обладнання, розвиток), що потенційно обмежує довгостроковий розвиток. Поки що висока маневреність дає підприємству перевагу в ліквідності, але для стратегічного зростання варто збалансовувати структуру капіталу, спрямовуючи частину ресурсів на модернізацію та розширення діяльності.

Коефіцієнт покриття запасів упродовж 2022–2024 рр. демонструє помірну тенденцію до зниження, з 3,60 на початок періоду до 3,13 у 2024 році. Основною причиною такого руху стало суттєве збільшення обсягу запасів у структурі оборотних активів, що випередило темпи приросту власних обігових коштів. Попри це, значення коефіцієнта й надалі залишається істотно вищим за мінімально допустиме нормативне значення 1,0, що свідчить про високий рівень

фінансової стійкості підприємства. Це означає, що ПП «XXXXXXXXXX» має більш ніж утричі більший обсяг власних оборотних ресурсів, ніж потребує фінансування запасів, а отже, забезпечує їх повне покриття без залучення короткострокових позикових коштів. Такий стан є позитивною характеристикою структури фінансування, оскільки надає підприємству значний запас фінансової міцності навіть за умов погіршення збуту чи уповільнення продажів підприємство не опиниться під загрозою втрати ліквідності, а апаси не створюють додаткового навантаження на позиковий капітал.

Водночас зниження коефіцієнта покриття є сигналом для управління, що запаси зростають швидше, ніж збільшується обсяг власних оборотних коштів. Якщо така динаміка зберігатиметься, у перспективі це може зменшити фінансову гнучкість підприємства та поступово зменшити його «подушку безпеки». Тому компанії доцільно забезпечувати, щоб приріст запасів співпадав із зростанням фінансових ресурсів, або ж фінансувати розширення складських залишків за рахунок оптимізації інших елементів оборотного капіталу. У разі необхідності можливим є залучення довгострокового фінансування для формування стратегічних запасів, аби не створювати додаткового тиску на ліквідність.

З погляду ліквідності та платоспроможності формальні показники короткострокової фінансової стійкості ПП «XXXXXXXXXX» залишаються на високому рівні. На кінець 2024 року обсяг оборотних активів більш ніж удвічі перевищував поточні зобов'язання (коефіцієнт покриття становив близько 2,2), що вище за мінімально прийнятний норматив 1,0–1,5. Це свідчить про достатність ресурсів для погашення короткострокових боргів у разі несприятливих умов.

Разом із тим якісна структура оборотних активів зазнала помітного погіршення. Частка найбільш ліквідних ресурсів, а саме грошових коштів скоротилася з 45% у 2022 році до 21% у 2024 році, тоді як частка дебіторської заборгованості зросла до понад 60%. Це означає, що суттєва частина оборотного капіталу зосереджена в активах, які не можуть бути негайно використані для розрахунків. У випадку затримок платежів від клієнтів підприємство ризикує

зіткнутися з тимчасовою нестачею ліквідних коштів, навіть маючи достатній загальний обсяг активів. Про наявність цього ризику свідчить і різке збільшення кредиторської заборгованості у 2024 році, підприємство вимушено подовжувало строки розрахунків із постачальниками, компенсуючи нестачу обігових коштів відстрочкою платежів, що дало можливість підтримати операційну діяльність у короткостроковому періоді, однак одночасно знизило гнучкість і погіршило платіжну дисципліну.

Для забезпечення стабільної ліквідності надалі підприємству варто підтримувати достатній рівень грошових резервів, синхронізувати графіки погашення дебіторської та кредиторської заборгованості, а також мати доступ до резервних зовнішніх джерел фінансування (кредитної лінії, овердрафту чи інших інструментів), що дозволить уникнути платіжних ускладнень та зберегти фінансову стійкість у ситуації коливань грошових потоків.

Комплексний аналіз ефективності використання оборотних активів ПП «XXXXXXXXXX» свідчить про змішану динаміку розвитку. З позитивного боку, підприємство демонструє зростання масштабів діяльності, чистий дохід від реалізації збільшився на 46%, оборотні активи – на 89%, а чистий прибуток – на 72%. Підприємству вдалося зберегти високий рівень рентабельності оборотного капіталу та запасів, що підтверджує здатність отримувати значний фінансовий результат на кожну гривню вкладених ресурсів. Усі ключові фінансові коефіцієнти станом на 2024 р. перебувають у допустимих межах, що свідчить про відносно стійке фінансове становище. Висока частка власних оборотних коштів у структурі фінансування забезпечує підприємству автономність, стійкість до зовнішніх ризиків і створює достатній запас міцності на випадок коливань ринку чи несприятливих умов.

Водночас виявлено низку тенденцій, що потребують підвищеної уваги з боку управління. Прогресивне уповільнення обігу як запасів, так і дебіторської заборгованості супроводжується суттєвим збільшенням періоду інкасації до 51 дня, що підвищує ризики несвоєчасних розрахунків із боку покупців і безпосередньо впливає на ліквідність підприємства, посилюючи навантаження

на оборотні кошти. Зростання питомої ваги дебіторської заборгованості у структурі активів свідчить про підвищену залежність від платіжної дисципліни контрагентів, а фінансові результати компанії все більше залежать від своєчасності надходження коштів від покупців. Одночасно приріст запасів за умов зниження швидкості їх оновлення може свідчити про перевищення оптимального рівня складських залишків, певні проблеми зі збутом окремих товарних позицій або недоліки в плануванні закупівель. Надмірний обсяг запасів призводить до вилучення коштів у малоліквідних активах, підвищує ризик морального старіння продукції та ймовірність уцінки або списання в майбутньому. Додатковим сигналом є скорочення частки грошових коштів та подовження строків розрахунків із постачальниками у 2024 р., що вказує на погіршення ліквідності й потенційні труднощі із забезпеченням поточної платоспроможності. Використання відстрочки платежів як інструменту зменшення тиску на оборотні ресурси було вимушеним, однак тривале продовження такої практики може негативно позначитися на взаємовідносинах з постачальниками, зменшити гнучкість у переговорах і спровокувати перегляд умов співпраці, зокрема перехід на передоплату.

Таким чином, ефективність використання оборотних активів у 2022–2024 рр. можна оцінити як достатню, але з тенденцією до погіршення. Підприємство продовжує отримувати значну віддачу від вкладених коштів і зберігає фінансову стійкість, проте поступове сповільнення обігу капіталу створює ризики для ліквідності та майбутньої прибутковості. Виявлені ризики сигналізують про потребу вдосконалення політики управління оборотним капіталом.

Отже, загальна оцінка свідчить, що підприємство ефективно використовує оборотні активи, але стикається з викликами у підтриманні цієї ефективності. Динаміка останніх років вимагає підвищеної уваги до управління активами. Реалізація запропонованих заходів з удосконалення політики оборотного капіталу дозволить прискорити обіг коштів, мінімізувати фінансові ризики.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЯВНОСТІ А РУХУ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ

3.1. Пропозиції удосконалення обліку оборотних активів

Аналіз фінансового стану підприємства показав значне нарощення дебіторської заборгованості. У 2022–2024 рр. її частка зросла з 29,7% до 61,3%. Одночасно з цим коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості знизився майже вдвічі (з 14,7 до 7,2 рази), а середній термін її погашення зріс з 25 до 51 дня. Така динаміка свідчить про уповільнення обіговості капіталу і зростання обсягу коштів, вилучених в розрахунках з покупцями, що в свою чергу зменшує ліквідність підприємства. Однією з причин такої ситуації є специфіка роботи з комунальними підприємствами, які здійснюють розрахунок за рахунок бюджетних коштів і часто затримують платежі, а накопичення значних сум заборгованості за такими контрактами уповільнює надходження коштів.

Аналіз організації обліку дебіторської заборгованості на ПП «XXXXXXXXXX» засвідчив наявність ряду проблемних моментів, які знижують якість облікової інформації, ускладнюють контроль за розрахунками з покупцями та негативно впливають на ліквідність підприємства. Виявлені недоліки стосуються як методичного, так і організаційного рівнів ведення обліку.

Основною серед яких є те, що підприємство не формує резерв сумнівних боргів, хоча така вимога прямо передбачена пунктами 8–11 НП(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість». Унаслідок цього:

- балансова вартість активів є завищеною;
- показники ліквідності та платоспроможності частково спотворені;

- порушується принцип обачності, за яким можливі втрати від неповернення коштів мають відображатися у тому періоді, коли вони стають ймовірними;

- витрати поточного періоду занижуються, а чистий прибуток, відповідно, завищується.

Фактично підприємство не формує фінансової подушки на покриття втрат від потенційно безнадійних боргів, що є істотним недоліком у системі бухгалтерського обліку і підвищує загальний рівень фінансового ризику.

Ще однією із проблем є недостатня аналітичність обліку, адже вся дебіторська заборгованість узагальнюється за субрахунком 361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями» без поділу за строками виникнення, видами контрагентів чи рівнем ризику.

Такий підхід не дозволяє вчасно виявляти прострочену заборгованість на ранніх етапах, а також визначати структуру дебіторської заборгованості за категоріями клієнтів (комунальні, приватні, бюджетні установи).

Відсутність вікового аналізу обмежує можливість прогнозувати надходження коштів і планувати грошові потоки.

На практиці це означає, що підприємство не має оперативних звітів про:

- кількість днів прострочення платежів по кожному контрагенту;
- обсяг ризикової дебіторської заборгованості;
- тенденції зміни загального обсягу заборгованості.

Низький рівень деталізації аналітичного обліку ускладнює й формування резерву сумнівних боргів, оскільки підприємство не має достатньої і точної інформації про терміни непогашення і структуру боржників.

Також уваги потребує договірна політика, а саме договорах відсутні чітко прописані платіжні механізми для кожної категорії покупців, зокрема:

- строки оплати, узгоджені з операційним циклом підприємства;
- штрафні санкції або пеня за прострочення платежів;
- системи знижок за дострокову оплату.

Більшість комунальних підприємств сплачує за товари після отримання фінансування з місцевих бюджетів, тому відсутність чіткої договірної політики позбавляє підприємство інструментів впливу на дотримання термінів оплати.

Крім того, підприємство не використовує механізмів кредитних лімітів – обмежень максимальної суми заборгованості для одного покупця. Це створює ризик концентрації значних обсягів боргів у окремих контрагентів, що може спричинити касові розриви та необхідність залучення короткострокових кредитів. Тому відсутність чітких умов означає не лише фінансові ризики, але й втрата керованості дебіторською заборгованістю як об'єктом фінансового менеджменту.

Ще один важливий аспект це недостатнє використання можливостей автоматизації, попри використання програмних продуктів «BAS Бухгалтерія» та «М.Е.Дос», їх потенціал застосовується переважно для реєстрації первинних документів і формування стандартної звітності. На практиці:

- не налаштований автоматичний контроль строків оплати;
- відсутні сповіщення відповідальних осіб про наближення чи перевищення термінів оплати;
- не використовується функція блокування відвантажень нових партій товарів покупцям із простроченою заборгованістю;
- аналітичні звіти не містять інформації про історію взаєморозрахунків та середній термін оплати по кожному контрагенту.

Звіти про стан дебіторської заборгованості формуються вручну, що знижує оперативність контролю, в результаті на підприємстві фактично відсутня інтегрована система моніторингу заборгованості, яка дозволяла б своєчасно виявляти тенденції до зростання боргів, прогнозувати ризики неплатежів та оперативно вживати заходів для їх мінімізації

У результаті відсутня інтегрована система моніторингу заборгованості, яка б дозволяла своєчасно виявляти тенденції до зростання боргів, прогнозувати ризики неплатежів і оперативно вживати заходів для їх зменшення.

Узагальнюючи, можна стверджувати, що головними слабкими місцями в обліку дебіторської заборгованості ПП «XXXXXXXXXX» є:

- відсутність створення резерву сумнівних боргів;
- недостатня глибина аналітичного обліку;
- недосконалість договірної політики;
- слабкий рівень автоматизації аналітичних процедур.

Ці проблеми ускладнюють управління дебіторською заборгованістю, знижують оперативність прийняття рішень і безпосередньо впливають на фінансову стійкість підприємства.

Водночас реалізація запропонованих заходів щодо удосконалення обліку дебіторської заборгованості на ПП «XXXXXXXXXX» забезпечить комплексне покращення фінансово–господарських показників підприємства та підвищення якості інформаційно–аналітичного забезпечення управління оборотними активами.

Удосконалення методів обліку, створення резерву сумнівних боргів та впровадження автоматизованого контролю за термінами оплати дозволить суттєво прискорити обіг дебіторської заборгованості.

Очікується що тривалість одного обороту може скоротитися з 51 до 30–40 днів, що буде свідчить про ефективніше використання оборотного капіталу та зменшення періоду вилучення грошових ресурсів у розрахунках із покупцями.

Підвищення швидкості обігу сприятиме:

- збільшенню частоти повернення грошових коштів у господарський оборот;
- зниженню потреби у залученні короткострокових кредитів для покриття тимчасових касових розривів;
- покращенню гнучкості у фінансуванні поточної діяльності.

Зменшення частки дебіторської заборгованості в загальній структурі оборотних активів та збільшення питомої ваги грошових коштів позитивно вплине на ліквідність підприємства.

За попередніми розрахунками, впровадження запропонованих заходів дозволить знизити частку дебіторської заборгованості, що в свою чергу сприятиме більш збалансованій структурі капіталу та зменшенню фінансової залежності.

Одночасно підвищення частки грошових коштів у поточних активах збільшить можливості підприємства здійснювати своєчасні розрахунки з постачальниками, сплачувати податкові зобов'язання та фінансувати поточну діяльність без залучення зовнішніх джерел.

Завдяки створенню резерву сумнівних боргів та систематичному моніторингу стану заборгованості очікується зменшення обсягу прострочених платежів.

Запровадження вікової аналітики дасть змогу оперативно ідентифікувати заборгованість із терміном понад 90 днів і вживати заходів щодо її врегулювання. Таким чином, знизиться ризик утворення безнадійних боргів, а отже, зменшаться потенційні фінансові втрати підприємства.

Прискорення розрахунків із покупцями та зростання частки ліквідних активів позитивно вплине на ліквідність, а саме коефіцієнт поточної ліквідності може зрости з 1,25 до 1,5–1,7, що свідчитиме про достатність оборотних коштів для покриття поточних зобов'язань;

Упровадження автоматизованих звітів, вікових структур дебіторської заборгованості та внутрішнього положення про управління дебіторською заборгованістю підвищить оперативність та аналітичність облікових даних.

Підприємства отримає можливість у реальному часі:

- відстежувати динаміку розрахунків із ключовими контрагентами;
- прогнозувати майбутні надходження коштів;
- ухвалювати обґрунтовані управлінські рішення щодо політики кредитування покупців.

Покращення якості облікової інформації позитивно позначиться на управлінських процесах, плануванні грошових потоків і загальній ефективності фінансового менеджменту.

Загалом реалізація запропонованих змін дозволить знизити ризик неплатоспроможності, підвищити стабільність грошових потоків і покращити кредитоспроможність підприємства. Оптимізація структури оборотних активів і зменшення частки простроченої дебіторської заборгованості сприятимуть підвищенню рентабельності оборотних активів.

За попередніми прогнозами, зростання оборотності ресурсів дозволить збільшити рентабельність оборотних активів з 15,3% (показник 2024 року) до 18–20%, що матиме позитивний вплив на загальну прибутковість підприємства.

Крім того, підвищення фінансової дисципліни серед покупців зміцнить ділову репутацію підприємства на ринку та зменшить ризики співпраці з ненадійними контрагентами.

Очікуваний ефект від реалізації запропонованих заходів полягає не лише у покращенні фінансових показників, але й у формуванні системного, надійного та аналітичного підходу до управління дебіторською заборгованістю. Це створить передумови для підвищення ефективності використання оборотного капіталу, забезпечення стабільного фінансового стану ПП «XXXXXXXXXX» та стійкого розвитку підприємства в довгостроковій перспективі.

3.2. Оптимізація аналітичної роботи і контролю наявності та руху оборотних активів

Ефективна система аналітичної роботи і контролю є основою результативного управління оборотними активами підприємства. На ПП «XXXXXXXXXX» аналітична діяльність зараз зосереджена переважно на підготовці періодичної фінансової звітності, а це обмежує її роль у прийнятті стратегічних та тактичних рішень, оскільки рішення приймаються вже після виникнення проблем.

Аналітична інформація використовується епізодично, переважно для підтвердження фактів, а не для прогнозування та планування, що говорить про

формує характер управління в якому реакція на зміни відбувається із запізненням.

У сучасних умовах господарювання, коли ліквідність оборотних активів визначає фінансову стабільність підприємства, виникає необхідність переходу від традиційного фінансового аналізу до системного аналітичного моніторингу, що буде інтегрований у повсякденну діяльність.

Ключові проблеми в аналітичній роботі та контролі в ПП «XXXXXXXXXX»:

1. Аналітичний огляд здійснюється лише щокварталу або наприкінці року, а це не дозволяє виявляти негативні тенденції наприклад, зростання дебіторської заборгованості чи зниження ліквідності в момент їх виникнення. Звіти, які формуються бухгалтерією, здебільшого мають описовий характер, а не прогностичний..

2. Підприємство не використовує граничні значення показників для контролю ризиків. Наприклад, не визначено критичний рівень коефіцієнта оборотності дебіторської заборгованості чи максимально допустиму частку прострочених боргів. Через це не має чітких орієнтирів для оцінки ефективності обігу коштів.

3. Програмні продукти «BAS Бухгалтерія» та «М.Е.Дос» використовуються як облікові інструменти, без реалізації можливостей автоматичного аналізу, формування інформаційних панелей, інтерактивних звітів та попереджень. Дані накопичуються, але не забезпечують діагностичної і попереджувальної функції.

Подальше підвищення ефективності управління оборотними активами потребує системного удосконалення аналітичної діяльності та внутрішнього контролю. Основна увага має бути спрямована не лише на розширення аналітичних можливостей бухгалтерської служби, а й на формування єдиної інформаційно–контрольної системи, яка забезпечуватиме безперервний моніторинг стану оборотних активів, оцінку ризиків і своєчасне виявлення відхилень від запланованих показників. Важливо інтегрувати аналітичну

функцію у процес управління – перетворити її з інструменту фіксації результатів на дієвий механізм прогнозування та запобігання фінансовим ризикам. У цьому контексті оптимізація аналітичної роботи повинна охоплювати як організаційні, так і технологічні аспекти – удосконалення методики аналізу, впровадження контролінгу, автоматизацію обробки даних і підвищення якості управлінських звітів.

Тому доцільно створити єдиний аналітичний блок, інтегрований у програмне середовище підприємства, який би поєднував бухгалтерський, управлінський та контрольний облік.

В цьому модулі повинна автоматично збиратися інформація про:

- залишки і рух оборотних активів за днями;
- показники оборотності дебіторської заборгованості;
- структуру боргів за строками погашення;
- зміни у складі запасів і грошових коштів.

Таке об'єднання даних дозволить не лише бачити фактичний стан активів, а й аналізувати тенденції, прогнозувати можливі касові розриви та оперативно приймати рішення щодо перерозподілу ресурсів.

Також контроль має стати постійним елементом управління – не лише фіксувати відхилення, а й аналізувати причини їх виникнення та формувати управлінські рекомендації.

На підприємстві варто створити планово–аналітичну таблицю контролю оборотних активів, у якій щомісячно відображатимуться коефіцієнти ліквідності, оборотність запасів, дебіторської та кредиторської заборгованості, середня тривалість фінансового циклу і т.д.

Сучасні версії бухгалтерських програм дають змогу створювати аналітичні панелі, що відображають у реальному часі ключові показники – обсяг дебіторської заборгованості, рівень ліквідності, темпи обігу запасів, співвідношення власних і залучених коштів тощо. Автоматичне формування таких панелей дозволить скоротити час на підготовку звітів, підвищити точність розрахунків і мінімізувати ризик помилок.

Крім того, використання графічних інструментів аналізу (діаграм та гістограм) зробить результати аналітичної роботи більш наочними для керівництва та сприятиме оперативному прийняттю рішень.

Загалом внутрішній контроль має бути спрямований не лише на перевірку правильності обліку, а й на виявлення та мінімізацію фінансових ризиків.

Для цього доцільно:

- запровадити щотижневий моніторинг термінів оплати рахунків із формуванням звіту про наявність та обсяг прострочених сум;
- автоматично формувати сповіщення про порушення строків оплати, що надходять відповідальним особам у системі обліку або на електронну пошту;
- встановити контрольні порогові значення для основних показників (наприклад, граничний термін погашення заборгованості, допустима частка прострочених боргів), при перевищенні яких система формує сигнал ризику;
- проводити аналітичну перевірку причин виникнення прострочень (нестача обігових коштів у контрагента, затримка бюджетних платежів, помилки в документообігу тощо) для визначення найефективніших способів реагування;

Такий підхід дозволить не лише зменшити фінансові втрати, але й забезпечити своєчасне реагування на будь-які відхилення від нормативних показників.

Запровадження запропонованих заходів дозволить перетворити аналітичну функцію на активний інструмент управління, а не лише на обліковий елемент.

Очікується, що внаслідок цього:

- підвищиться оперативність управлінських рішень і точність фінансових прогнозів;
- покращиться контроль за оборотністю дебіторської заборгованості, зменшиться кількість прострочених розрахунків;
- забезпечиться баланс між ліквідністю та прибутковістю;
- зросте прозорість фінансової інформації

– буде створено передумови для формування інформаційно–аналітичної культури в управлінні підприємством.

Таким чином, оптимізація аналітичної роботи та контролю на ПП «XXXXXXXXXX» полягає не лише у вдосконаленні технічних засобів обліку, а передусім у зміні управлінського підходу – переході від фіксації результатів до управління на основі даних.

3.3. Економічна оцінка ефекту впровадження заходів з удосконалення обліково-аналітичного забезпечення наявності та руху оборотних активів

Запропоновані зміни з удосконалення обліково-аналітичної системи управління дебіторською заборгованістю має комплексний позитивний ефект на фінансово-господарську діяльність ПП «XXXXXXXXXX». Насамперед очікується суттєве прискорення обігу оборотних активів, що сприятиме зростанню обсягу доступних грошових коштів, підвищенню платоспроможності та забезпеченню гнучкості в управлінні грошовими потоками.

Одним із найбільш відчутних результатів впровадження запропонованих заходів стане покращення платоспроможності підприємства через зміцнення ліквідності. Зокрема, скорочення середнього терміну погашення дебіторської заборгованості з поточних 51 до 30–40 днів дозволить швидше перетворювати заборгованість на грошові кошти, що вивільнить значний обсяг фінансових ресурсів для фінансування операційної діяльності. У результаті очікується зростання коефіцієнта поточної ліквідності з 1,25 до рівня 1,5–1,7, що свідчитиме про здатність підприємства вчасно погашати свої поточні зобов'язання. Згідно з аналітичними джерелами, своєчасне надходження коштів від покупців мінімізує ефект вилучення активів у дебіторській заборгованості та сприяє підтриманню стабільного та прогнозованого грошового потоку, який є основою фінансової стійкості підприємства.

Паралельно зі зміцненням ліквідності, важливою перевагою стане вивільнення оборотного капіталу за рахунок прискорення надходження коштів від покупців. Зменшення термінів розрахунків означає, що фінансові ресурси швидше повертаються в активну фазу господарського обігу, забезпечуючи безперервність фінансування операційної діяльності. Такий ефект знижує потребу у залученні додаткових короткострокових позикових коштів, а отже, дозволяє підприємству уникнути надлишкових витрат на сплату відсотків за кредитами. Затримки у розрахунках з контрагентами мають суттєвий негативний вплив на грошовий потік та загальну рентабельність компанії, адже вони порушують фінансовий цикл і ускладнюють планування витрат. Таким чином, прискорення оборотності фінансових ресурсів не лише зміцнює фінансову гнучкість підприємства, але й позитивно впливає на його прибутковість.

Зниження фінансових витрат є ще одним вагомим економічним ефектом очікуваних змін. Запровадження механізму формування резерву сумнівних боргів у поєднанні з регулярним віковим аналізом дебіторської заборгованості дасть змогу своєчасно виявляти рахунки з підвищеним ризиком неплатежів та запобігати накопиченню безнадійних боргів. За попередніми розрахунками, реалізація даних інструментів управління дозволить зменшити обсяг простроченої дебіторської заборгованості на 20–30% упродовж перших шести місяців впровадження. Систематичне групування заборгованості за строками непогашення забезпечує можливість кількісно оцінити потенційні втрати та вчасно приймати управлінські рішення щодо реструктуризації, стягнення або списання. Таким чином, підприємство отримає ефективний інструментарій для контролю платіжної дисципліни та мінімізації фінансових ризиків.

Зростання рентабельності оборотних активів є логічним наслідком ефективнішого управління дебіторською заборгованістю та прискорення обігу фінансових ресурсів. Завдяки зменшенню періоду інкасації коштів, оборотні активи підприємства використовуватимуться з більшою інтенсивністю, що сприятиме підвищенню їхньої віддачі. За попередніми розрахунками, рівень рентабельності оборотних активів може зрости з приблизно 15,3% до 18–20%,

що свідчитиме про ефективніше використання капіталу в операційній діяльності. У контексті фінансового аналізу, зростання коефіцієнта оборотності активів прямо корелює зі збільшенням загальної рентабельності власного капіталу, оскільки забезпечує більший дохід на кожен вкладений грошову одиницю. Отже, запропоновані заходи не лише покращать ліквідність, а й сприятимуть сталому зростанню фінансових результатів підприємства.

Підвищення управлінської ефективності є важливою перевагою впровадження сучасних інформаційно-аналітичних систем. Інтеграція автоматизованих рішень, зокрема бізнес-аналітики, дозволить формувати звітність у режимі реального часу, відстежувати ключові фінансові показники (рівень дебіторської заборгованості, ліквідність, обсяги грошових надходжень) та здійснювати оперативне коригування управлінських рішень. Завдяки візуалізації динаміки показників та вбудованим функціям прогнозування, керівництво зможе своєчасно реагувати на негативні тенденції та попереджати фінансові ризики. Крім того, автоматизація рутинних облікових процедур дозволить значно розвантажити бухгалтерську службу та перерозподілити її зусилля у напрямі стратегічного аналізу, підвищуючи якість фінансового планування та гнучкість управлінської системи загалом.

Зміцнення фінансової стійкості та ділової репутації також є одним із очікуваних результатів реалізації запропонованих заходів. Стабілізація грошових потоків завдяки підвищенню платіжної дисципліни контрагентів, чіткому контролю за термінами розрахунків і своєчасному виявленню прострочених боргів дозволить підприємству підтримувати необхідний рівень ліквідності, це у свою чергу посилить довіру з боку зовнішніх кредиторів, фінансових установ і постачальників, що позитивно вплине на загальну кредитоспроможність підприємства. Крім того, систематичне використання аналітичних інструментів для моніторингу контрагентів сприятиме виключенню ризиків співпраці з ненадійними партнерами, мінімізуючи ймовірність фінансових втрат. Сукупність цих факторів формуватиме стабільний імідж

підприємства як фінансово відповідального та надійного партнера, що зміцнює його позиції на ринку та створює передумови для довгострокового розвитку.

Узагальнюючи результати проведеного дослідження, можна констатувати, що впровадження системних заходів з удосконалення обліково–аналітичного забезпечення управління дебіторською заборгованістю на ПП «XXXXXXXXXX» має потенціал стати ключовим фактором підвищення ефективності фінансово–господарської діяльності підприємства. Запропоновані ініціативи не обмежуються лише технічними аспектами модернізації обліку, а формують цілісну концепцію управління оборотними активами, спрямовану на покращення ліквідності, оптимізацію грошових потоків, підвищення рентабельності та зміцнення фінансової стійкості.

Зокрема, очікуване прискорення обороту дебіторської заборгованості, зниження обсягу прострочених платежів і вивільнення оборотного капіталу сприятимуть скороченню фінансових втрат, зменшенню залежності від зовнішнього фінансування та підвищенню операційної гнучкості підприємства. Водночас автоматизація аналітичних процесів і розширення функціоналу контролю дозволять керівництву оперативно приймати обґрунтовані управлінські рішення на основі достовірних, актуальних і структурованих даних.

Реалізація запропонованих змін сприятиме не лише короткостроковому поліпшенню фінансових коефіцієнтів, але й формуванню стабільного інформаційно–аналітичного середовища, здатного адаптуватися до змін ринкової кон'юнктури, мінімізувати ризики й забезпечити підприємству сталий розвиток. Таким чином, удосконалення обліку й аналітики дебіторської заборгованості має стратегічне значення для підвищення конкурентоспроможності та фінансової безпеки ПП «XXXXXXXXXX».

ВИСНОВКИ

У магістерській роботі здійснено теоретичне узагальнення та обґрунтовано напрями удосконалення обліково-аналітичного забезпечення наявності та руху оборотних активів підприємства, для досягнення мети роботи було вирішено поставлені завдання, результати яких узагальнено нижче:

1. Оборотні активи визначено як ключові ресурси, що забезпечують безперервність операційного циклу підприємства, їх основний склад – запаси, дебіторська заборгованість і грошові кошти. Удосконалено класифікацію активів за критеріями ліквідності та функціональної ролі для потреб ефективного фінансового менеджменту.

2. Облік оборотних активів регламентується НП(С)БО 9 та 10, а також відповідними МСФЗ. Незважаючи на стабільну правову базу, виявлено недоліки у застосуванні деяких стандартів, зокрема щодо формування резерву сумнівних боргів.

3. Ефективність використання оборотних активів оцінюється на основі коефіцієнтного, аналітичного та комплексного підходів. Ключовими індикаторами визначено показники оборотності та рентабельності оборотних активів.

4. Аналіз ринку сантехнічного та теплотехнічного обладнання (КВЕД 46.74) засвідчив його стійку тенденцію до відновлення, що підтверджується зростанням обсягу реалізації у 2022–2024 роках. Посилення імпорту та висока рентабельність є ключовими характеристиками цього сектору.

5. Визначено що ПП «XXXXXXXXXX» є малим торговельно-виробничим підприємством, яке демонструє високу динаміку зростання активів та прибутку. Облік ведеться із застосуванням програми «BAS Бухгалтерія», а облікова політика відповідає галузевій специфіці.

6. Обчислено, що загальний обсяг оборотних активів підприємства суттєво зріс, проте відбулося погіршення їх структури. Частка дебіторської заборгованості зросла до 61,3% при одночасному зниженні частки грошових коштів, що свідчить про переведення ліквідності у відстрочену форму.

7. Оцінка ефективності засвідчила уповільнення обігу оборотних активів: тривалість одного обороту зросла до 97 днів через збільшення терміну погашення дебіторської заборгованості. Водночас, підприємство зберігає високий рівень рентабельності оборотних активів (83,2% у 2024 р.).

8. Основною проблемою є відсутність формування резерву сумнівних боргів, що призводить до завищення вартості активів та спотворення фінансової звітності. Виявлено також недоліки в аналітичному обліку (відсутність вікового аналізу боргів) та договірній політиці (відсутність кредитних лімітів).

9. Запропоновано впровадити обов'язкове нарахування резерву сумнівних боргів та удосконалити класифікацію дебіторської заборгованості за строками погашення. Для контролю рекомендовано створити інтегровані інформаційні дашборди та посилити договірну політику для мінімізації ризиків.

10. Очікується, що впровадження запропонованих заходів призведе до скорочення середнього терміну погашення дебіторської заборгованості до 30–40 днів та зростання коефіцієнта поточної ліквідності до 1,5–1,7. Це дозволить мінімізувати втрати від прострочених боргів і суттєво підвищити фінансову стійкість ПП «XXXXXXXXXX».

На основі проведеного обліково-аналітичного дослідження підтверджено, що ПП «XXXXXXXXXX» демонструє високу рентабельність, але стикається з ризиками ліквідності через суттєве уповільнення обороту оборотних активів, спричинене зростанням дебіторської заборгованості. Запропоновані заходи, що включають впровадження резерву сумнівних боргів, посилення договірної політики та автоматизацію контролю, дозволять прискорити обіг капіталу та підвищити фінансову стійкість, забезпечуючи перехід до управління на основі прогнозних аналітичних даних

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Архів даних «Необоротні та оборотні активи, власний капітал та зобов'язання великих та середніх підприємств за видами економічної діяльності». Державна служба статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2022/fin/fin_new/arh_noa_ved_25u.htm (дата звернення: 11.11.2025).
2. Бардадим М., Свічкарь Н. Облік та управління дебіторською заборгованістю для зміцнення фінансової безпеки підприємства. Економіка та суспільство. 2023. Вип. 50. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-11> (дата звернення: 12.11.2025).
3. Бержанір І. А. Особливості організації та напрями удосконалення обліку дебіторської заборгованості. Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. Науковий журнал. Івано-Франківськ : Видавництво Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2022. Вип. 18, т. 2. С. 15–23. URL: https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/123456789/14885/1/orh_buh_obl.pdf (дата звернення: 12.11.2025).
4. Брагіна О. С., Стельмашук Д. Д. Економічна сутність активів підприємства. Економічний журнал Одеського політехнічного університету. 2024. № 4 (30). С. 16–24. URL: <https://economics.net.ua/ejopu/2024/No4/16.pdf> (дата звернення: 11.11.2025).
5. Бровко Л. І., Юрченко А. А., Королькова Т. В. Оптимізація оборотних активів та їх вплив на фінансові результати діяльності підприємства. Економічна наука. Інвестиції: практика та досвід. 2021. № 2. С. 25–30. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/2_2021/5.pdf (дата звернення: 12.11.2025).
6. Буряк І. В. Стратегічна карта управління оборотними активами підприємства торгівлі. Scientia Fructuosa. 2022. Т. 11. № 2. С. 25–34. URL:

<https://journals.knute.edu.ua/scientia-fructuosa/article/view/78/55> (дата звернення: 11.11.2025).

7. Бухгалтерський облік : навч. посіб. Краєвський В. М., Колісник О. П., Гуріна Н. В. та інші. Ірпінь : Університет ДФС України, 2021. 388 с. (Серія «На допомогу студенту УДФСУ», т. 94). URL: <https://vpu29.rv.ua/wp-content/uploads/2025/10/Bukhhalterskyy-oblik.-Navchalnyy-posibnyk.-2021.pdf> (дата звернення: 11.11.2025).

8. Волошина–Сідей В., Кириченко А. Інформаційно–аналітичне забезпечення системи ефективного управління грошовими потоками підприємства. Економіка та суспільство. 2023. Вип. 55. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-9> (дата звернення: 12.11.2025).

9. Гаватюк Л., Пілат А. Удосконалення механізму управління оборотними активами як умова ефективного функціонування підприємств. Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences. 2022. № 302(1). С. 189–194. URL: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-302-1-32> (дата звернення: 12.11.2025).

10. Германюк Ю. В. Обліково–аналітичне забезпечення виробництва та реалізації готової продукції. Сучасні тенденції розвитку обліку, аналізу, контролю та оподаткування : матеріали ІХ міжнар. наук.–практ. конф. (Луцьк, 21 листоп. 2025 р.). Луцьк, 2025. С. 44–45. URL : <https://surl.li/aovjar> (дата звернення: 22.11.2025).

11. Гончарук С. Сучасний стан та напрями вдосконалення обліку виробничих запасів за національними і міжнародними стандартами. Молодий вчений. 2023. № 2 (5905). URL: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/5905/5776> (дата звернення: 11.11.2025).

12. Гриліцька А., Харченко А. Вплив грошових потоків на ліквідність та платоспроможність підприємства. Економіка та суспільство. 2025. Вип. 72. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-72-133> (дата звернення: 12.11.2025).

13. Державна служба статистики України [Електронний ресурс] Офіційний вебпортал Державної служби статистики України. URL: <https://ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 11.11.2025).

14. Дутчак І., Гордієнко М., Коверза В. Порівняльний аналіз методів оцінки запасів в бухгалтерському обліку та їх вплив на фінансові результати. Економіка та суспільство. 2024. Вип. 62. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-62-63> (дата звернення: 12.11.2025).

15. Економіка і бізнес : підруч. / за ред. Л. Г. Мельника, О. І. Карінцевої. Суми : Університетська книга, 2021. 316 с. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/590415eb-7dcc-449f-b4dc-91402b587078/content> (дата звернення: 11.11.2025).

16. Економіка підприємства : підручник / за заг. ред. Л. Г. Ліпич. Луцьк : Вежа-Друк, 2021. URL: [https://lib.lntu.edu.ua/sites/default/files/2021-12/Економіка_електронний%20підручник%20\(1\).pdf](https://lib.lntu.edu.ua/sites/default/files/2021-12/Економіка_електронний%20підручник%20(1).pdf) (дата звернення: 11.11.2025).

17. Зардова Я. В. Науково-методичні підходи до специфіки класифікації оборотних активів підприємств. Економічна наука. Інвестиції: практика та досвід. 2021. № 22. URL: <http://dspace.chmnu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1753/1/%D0%97%D0%B0%D1%80%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D0%AF.%20%D0%92..pdf> (дата звернення: 11.11.2025).

18. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : Інструкція; Міністерство фінансів України від 30.11.1999 № 291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (дата звернення: 11.11.2025).

19. Іщенко Я. П., Подолянчук О. А., Коваль Н. І. Фінансовий облік 1: підручник. Вінниця: Видавництво ФОП Кушнір Ю. В., 2020. URL: <https://repository.vsau.org/getfile.php/25426.pdf> (дата звернення: 11.11.2025).

20. Квасницька Р. С. Оборотні активи в системі безперервного функціонування вітчизняних підприємств : монографія. Хмельницький : Хмельницький нац. ун-т, 2024. URL: <https://elar.khmnu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/d021aabb-fef9-4599-ad0a-d42ddf27c2b0/content> (дата звернення: 11.11.2025).
21. Колос Д., Короленко Р. Удосконалення фінансово-господарської діяльності підприємства на основі аналізу активів. Економіка та суспільство. 2024. Вип. 62 URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-62-15> (дата звернення: 12.11.2025).
22. Коць О. О. Ефективність використання оборотних активів підприємства. Науковий вісник НЛТУ України. 2014. Вип. 24 (10). С. 219–225. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/4_2021/29.pdf (дата звернення: 11.11.2025).
23. Кубецька О. М., Остапенко Т. М., Палешко Я. С. Управління оборотними активами підприємства в особливих умовах. Бізнес Інформ. 2022. № 8. С. 159–165. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2022-8_0-pages-159_165.pdf (дата звернення: 11.11.2025).
24. Ленко І. В., Колесніченко А. С. Поняття дебіторської заборгованості та деякі питання її регулювання. Review of Transport Economics and Management. 2022. № 6(22). С. 91–97. URL: <https://doi.org/10.15802/rtem2021/261011> (дата звернення: 12.11.2025).
25. Лисак О. Економічна сутність дебіторської та кредиторської заборгованості. Мистецтво наукової думки. 2020. № 10. С. 6–8. URL: <https://doi.org/10.36074/2617-7064.10.001> (дата звернення: 12.11.2025).
26. Лопатовська О., Нікольчук Ю., Бондарук С. Особливості фінансового аналізу оборотних активів підприємства. Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences. 2025. № 338(1). С. 457–464. URL: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-338-67> (дата звернення: 12.11.2025).
27. Мазур Д., Мазур О., Мазур Г. Формування та використання оборотних коштів в системі управління фінансовим станом підприємства. Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences. – 2023. – № 322(5). – С. 181–

185. URL: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2023-322-5-30> (дата звернення: 12.11.2025).

28. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансових звітів» : Стандарт; IASB. Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_004#Text (дата звернення: 12.11.2025).

29. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 «Запаси» : Стандарт; IASB від 01.01.2012. Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_021#Text (дата звернення: 11.11.2025).

30. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 32 «Фінансові інструменти: подання» : Стандарт; IASB. Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_029#Text (дата звернення: 11.11.2025).

31. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 7 «Звіт про рух грошових коштів» : Стандарт; IASB. Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_019#Text (дата звернення: 11.11.2025).

32. Міжнародний стандарт фінансової звітності 9 «Фінансові інструменти» : Стандарт; IASB. Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_016#Text (дата звернення: 12.11.2025).

33. МСФЗ 9 і НП(С)БО 13: основні відмінності. Податки & бухоблік [Електронний журнал]. Харків : ТОВ «Фактор», 2021. № 34. URL: <https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2021/april/issue-34/article-114613.html> (дата звернення: 11.11.2025).

34. Мулик Т. О. Аналітичне забезпечення дебіторської заборгованості в системі управління підприємства. Агросвіт. 2022. № 9–10. С. 69–78. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/9-10_2022/10.pdf (дата звернення: 12.11.2025).

35. Оборотні активи підприємства: аспекти бухгалтерського обліку за національними та міжнародними стандартами та їх класифікація. Купріна Н. М. та інші. Економіка харчової промисловості. 2020. Т. 12, № 4. С. 65–78. URL: <https://journals.ontu.edu.ua/index.php/fie/article/view/1913/2073> (дата звернення: 11.11.2025).

36. Пінчук Т., Стефанович Н., Кумейко А. Економічна характеристика дефініції «дебіторська заборгованість» та методологічні підходи до її класифікації. Економіка та суспільство. 2023. Вип. 47. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-47-66> (дата звернення: 12.11.2025).

37. Податковий кодекс України : Кодекс України від 02.12.2010 № 2755–VI. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 11.11.2025).

38. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 № 996–XIV. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 11.11.2025).

39. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» : Наказ Міністерства фінансів України від 20.10.1999 № 246. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text> (дата звернення: 11.11.2025).

40. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» : Наказ Міністерства фінансів України від 08.10.1999 № 237. Міністерство фінансів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99#Text> (дата звернення: 11.11.2025).

41. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 13 «Фінансові інструменти» : Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.2001 № 559. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1050-01#Text> (дата звернення: 11.11.2025).

42. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення: 11.11.2025).

43. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання» : Наказ; Міністерство фінансів

України від 31.01.2000 № 20. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00#Text> (дата звернення: 11.11.2025).

44. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25 «Спрощена фінансова звітність» : Наказ; Міністерство фінансів України від 25.02.2000 № 39. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00#Text> (дата звернення: 12.11.2025).

45. Пушкарь І., Шишкіна А. Особливості обліково-аналітичного забезпечення управління запасами. Економіка та суспільство. 2022. Вип. 44. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-74> (дата звернення: 12.11.2025).

46. Стефанишин О., Магас Н. Дослідження суті, руху та ефективності грошового потоку підприємства. Економіка та суспільство. 2021. Вип. 32. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-32-99> (дата звернення: 12.11.2025).

47. Тютюнник Я. В. Сучасні підходи до визначення економічної сутності оборотних активів підприємства. Електронний журнал «Економічна наука». 2021. № 4. С. 157–162. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/4_2021/29.pdf (дата звернення: 11.11.2025).

48. Чепець О., Юрченко С., Волчанська Л. Теоретико–методологічні основи визначення дебіторської заборгованості та її класифікація. Економіка та суспільство. 2024. Вип. 61. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-160> (дата звернення: 12.11.2025).

49. Шевченко Л., Куліш А. Вплив та роль дебіторської заборгованості в економічному розвитку підприємства. Економіка та суспільство. 2022. Вип. 39. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-39-11> (дата звернення: 12.11.2025).

50. Шигун М., Мухомор Г. Економічна природа дебіторської заборгованості як активу. Економіка та суспільство. 2025. Вип. 72. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-72-110> (дата звернення: 12.11.2025).

51. Singh, Ravinder, Gupta, Chandra Prakash, Chaudhary, Pankaj. Defining Return on Assets (ROA) in Empirical Corporate Finance Research: A Critical Review [Електронний ресурс] Empirical Economics Letters. 2024. URL: <https://ssrn.com/abstract=4638078> (дата звернення: 11.11.2025).

52. Stupnytska T., Volodina O., Holovachenko L., Sariieva H. Aspects of Determination and Classification of Current Assets of the Enterprise According to National and International Accounting Standards. Finance and Economics. 2024. Vol. 12, № 2. P. 73–82. URL: <https://journals.ontu.edu.ua/index.php/fie/article/view/2269/2455> (дата звернення: 11.11.2025).